This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

LP
45
269

Lp 45.269

Harvard College
Library

FROM THE FUND GIVEN BY
Stephen Salisbury
Class of 1817
OF WORCESTER, MASSACHUSETTS
For Greek and Latin Literature

S. Propertius

DE S. PROPERTII VITA ET LIBRORUM ORDINE TEMPORIBUSQUE.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE UNIVERSITATIS LIPSIENSIS

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

ANTONIUS MARX

RHENANUS.

LIPSIAE,

TYPIS ALEXANDRI EDELMANNI,

TYPOGRAPHI UNIVERSITATIS.

1884.

Lp 45.269

NOV 16 1886

Sudbury Fund,

FRANCISCO BUECHELER.

De S. Propertii vita et librorum ordine temporibusque.

Elegia Romani non solum eandem quam Graeci quos imitati sunt gloriam assecuti sunt, sed nisi omnia fallunt maiorem. Certe non vilissima pars laudis quam litteris Augustea aetate Romae florentibus debemus ereptis Tibulli Propertiive carminibus evanesceret. Suo iure Quintilianus (inst. or. X. 1, 93) gloriatur: 'elegia quoque Graecos provocamus cuius mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor Tibullus, sunt qui Propertium malint'. In his C. Plinius Secundus fortasse ponendus est qui ep. IX. 22 de Passenno Paullo dixit: 'in litteris veteres aemulatur exprimit reddit, Propertium imprimis, a quo genus ducit, vera suboles, eoque simillima illi in quo ille praecipuus. Si elegos eius in manum sumpseris leges opus tersum molle iucundum et plane in Propertii domo scriptum'. Nos hac quidem quaestione supersedebimus, gaudentes utrumque esse servatum. Felicior tamen Tibullus Propertio fuit, non solum ipse vivus, sed etiam memoria defuncti. Nam cum de vita Tibulli non quidem quantum cupiveris tamen quaedam certa, ipsius aliorumque testimoniis non spernendis, sciamus, paene omnia quae de Propertii vita hodie narrantur coniecturis virorum doctorum nituntur iusto hic illic audacioribus; multa scitu dignissima tenebris densissimis sunt obvoluta. Annum nec natalem nec fatalem scimus. Pauca ipse de se horoscopum illum in prima quinti libri elegia dicentem facit (Hauptii editione usus sum quam Ioh. Vahlen anno 1879 quartum publici iuris fecit). Pauciora quam ab ipso ab Ovidio comperimus. Tibulli mortem elegia pulcherrima luget, Propertium satis habuit sodalem suum vocasse et sescentis locis imitando expressisse. Martialis (ep. VIII. 73 et XIV. 189) et Statius (silv. I.

2, 253) nomen poetae commemorant, quamquam ne hi quidem sine fructu carmina eius lectitabant. Propertii versus III. 22, 5 et Statii v. silv. III. 5, 66 miro modo inter se conveniunt. A Quintiliano et Plinio minore iudicia quaedam de poeta inter antiquos circumlata, praeterea de eiusdem posteris nonnulla tradita accepimus. Primo post Christum saeculo multos Propertii carmina legisse inscriptiones Pompeianae docent, cf. Hauptii op. II. p. 111. Post primum saeculum volgo neglectus iacebat, pauci ei operam dare perrexerunt. Apuleius Cynthiae verum nomen tradidit. Ex christianis auctoribus Lactantius Propertium legit: Prop. vv. V. 1, 11—14 profert (div. inst. II. 7.). E grammaticis Nonius v. IV. 21, 14 e Propertio petivit (p. 169, 28); Charisius quater de Propertio loquitur cf. Keilii gramm. lat. vol. I. p. 67, 13. 89, 22. 103, 16. 107, 27; vv. III. 14, 1. III. 13, 35. IV. 11, 15. III. 33, 37 profert. Diomedes bis illum in partes vocat (K. I. p. 369, 22 et 484, 21); versus IV. 8, 37 et 11, 15 tradidit. In Caesii Bassi qui fertur tractatu metrico Propertii v. II. 1. 2 legitur (K. VI. 264). Donatus in vita Vergilii (Reiff. Suet. p. 61) vv. III. 34, 65 sq. transcripsit. Servius non sine levitate quadam de Propertio rettulit duobus locis, ad Ecl. 5, 21 et Georg. I. 19; videtur illa ex penu Propertiano quem memoria tenebat prompsisse, ergo certe lectitabat illum. Item Macrobius bis Propertii meminerat: de diff. et societ. graeci latinique verbi 21, 7 et de verbo 8, 15; versum II. 3, 24 transcripsit. Fulgentii tamen duplici testimonio id fere evincitur nomen poetae nostri ei notum fuisse, auctoritas huius hominis prorsus nulla est, videtur ea quae sub Propertii nomine tradidit audax ipse conscripsisse, unde iure conligitur prorsus ignota Propertii carmina illius tempore fuisse. Nam quae secuntur testimonia non ex ipsius Propertii lectione originem duxerunt. Priscianus eundem quem Diomedes versum IV. 8, 37 tradidit (Hertz I. p. 536), sine dubio eum ex Diomede transcripsit. Isidorus in Orig. XVIII. 4, 1 Propertii v. V. 1, 13 ex Lactantio recepit. Is qui tractatum qui inscribitur 'De dubiis nominibus' scripsit a Keilio in quinto grammaticorum volumine editum, qui Isidoro posterior vixit, ex Charisio vv. III. 13, 35 (p. 588, 5) IV. 11, 15 (p. 576, 22) arripuit; versum V. 10, 44 (p. 592, 5)

quin in alio aliquo grammatico invenerit non dubito. A paucissimis igitur post primum saeculum Propertii carmina quae legerentur digna iudicata esse apparet. Post quartum vero saeculum nemo ne grammatici quidem operam ei dederunt. Iam vero Huschkius primus (in 'epistula critica in Propertium ad L. van Santen' Amst. 1792 p. 37 sqq.) vestigia Ruhnkenii secutus (cf. eiusdem ep. crit. I. p. 40 sqq.) contendit Paullum Silentiarium qui Iustiniani tempore Byzantii varia carmina elegiaca, plurima epigrammata composuit, Propertium non solum novisse sed etiam imitando expressisse. Coniecit hoc plaudente quidem Hertzbergio (qu. Pr. p. 230) assentiente Duebnero (Anth. Pal. I. in adnot. ad c. V. 275) L. Muellero quoque adstipulante (praef. ed. p. 4), coniecit hoc tamen re vera ingeniosius quam verius. Per se parum probabile est poetam inde a quinto saeculo in Italia ignotum fortasse propter obscuriorem sermonem a multis neglectum, a Graecis Byzantii lectitatum esse, quibus in eroticis rebus alii fontes praesto erant uberrimi. Verum agitur praecipue de carminibus Sil. VII et XII. (Iacobs anth. gr. IV. p. 43 sqq. Duebneri I. V. 255, 275) quibus ille Propertii elegias I. 13 et I. 3 imitatus esse creditur. Iam qui ex illius carmine V et Agathiae carmine VIII (Iacobs IV. p. 6) coniunctis novum carmen conflabit, si non ipsum carmen Paulli duodecimum, simillimum tamen efficiet. In illis vero nemo hucusque imitationis vestigium deprehendit. Eiusdem Agathiae cum alia passim carmina tum in carmine XXVIII componendo undecimum ante oculos habuit. Agathias vixit Suida teste Paulli aequalis: *συνήκμασε δὲ Παύλῳ τῷ Σιλεντιαρίῳ καὶ Μακεδονίῳ τῷ ὑπάτῳ καὶ Τριβουνιανῷ ἐπὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ χρόνων.* Amici illi fuerunt. Agathias vero nusquam e Propertio quicquam desumpsit; de Silentiario tamen Ruhnkenii iudicia probo qui ep. cr. p. 44 dicit quicquid fere egregii habeat Silentiarius ab antiquioribus epigrammatum scriptoribus eum hausisse et p. 40 non dignum eum esse laude quae passim de eo feratur. Nec ita multa sunt quae communia habent Propertii Silentiariique elegiae: amata dormit, amator conatur adire, amata expergefit et querelas emittit. Argumenta similia sunt, locutiones et verba diversissima. Fortasse ille vv. 21, 3 sq. (Prop. I. 3, 19 sq.)

carmini duodecimo inseruisset. Suam amator libidinem magis quam puellae pulchritudinem spectat; vv. 3 et 7 ipsi fortasse gravissimos ex Propertio non desumpsit. Fortasse magis etiam loquacitati suae indulsisset Paullus Propertium secutus. Plane enim contraria ratio inter carmina Paulli VII et Propertii I. 3 intercedit. Ex quattuor quinqueve Propertii distichis vv. 15—22 vel 24 duplicem ille numerum effecisse fingitur. Similitudo quaedam in insano amoris ardore velut e tabula picta desumpto deprehenditur. Eiusdem tamen modi amoris descriptiones miro modo inter se similes sat multas Iacobsius ad hoc carmen contulit (anth. XI. p. 126). Simillimi sunt loci Themistii or. XXII. 272, Xenoph. Eph. I. 9. p. 16, Lucretii vv. IV. 1103 sqq. Simillima etiam Aristaenetus in epistula I. 16 praebet: *τοιγαροῦν ἐκβακχευθεῖσα τῷ ἔρωτι ἀνέκλασέ τε πρὸς ἑαυτὴν τὸν αὐχένα καὶ πεφίληκεν οὕτω προςφῦσα μανικῶς ὥστε μόλις ἀποσπάσαι τὰ χείλη*, compares Prop. el. I. 13, 19 sq.:

'Non ego complexus potui diducere vestros,
tantus erat demens inter utrosque furor.'

Haec proxime inter se absunt. Iam vero Aristaenetus quam multa ex Alexandrinis hauserit Diltheius in libro quem scripsit de Callimachi Cydippa illustravit p. 27 sqq. Si Propertius Silentiario ante oculos fuisset, non ineptam ille Achillis et Phoebes comparationem carmini inseruisset sed ut Propertius ipsum ardorem heroico aliquo amplexu erotico illustrasset. Similior fuit Herculis et Omphales amor, cf. Prop. vv. IV. 11, 17 sqq. V. 9, 47 sqq. Versus nonus Paulli cum Apollonii Rhodii v. Arg. III. 874 congruit, fortasse casu. Nudae tamen quae sequitur repetitioni meliora substituere potuisset Propertium secutus. Iam nova comparatio e natura petitur. Plantarum amoris ab Alexandrinis in partes vocati quaedam vestigia Aristaenetus servavit in epistula I. 10 ex Callimacho transcripta. Dicit Acontius: *ἀλλ' ὦ φίλτατα δένδρα τῶν ἡδυφώνων ὀρνίθων οἱ θῶκοι, ἆρα κἀν ὑμῖν ἐστιν οὗτος ὁ ἔρως καὶ πίτυος τυχὸν ἐράσθη κυπάριττος ἢ ἄλλο φυτὸν ἑτέρου φυτοῦ; μὰ Δία, οὐκ οἶμαι* etc. Propertius uno loco eundem colorem habet in vv. I. 18, 19 sq.:

Vos eritis testes, si quos habet arbor amores

fagus et Arcadio pinus amica deo.

Similiora habet Ovidius ep. V. 47 sq.:

Non sic appositis vincitur vitibus ulmus
ut tua sunt collo bracchia nexa meo.

Fortasse ex Catullo haec sunt desumpta, quamquam Zingerleius (Ovid und sein Verhältnis zu den Vorgängern und gleichzeitigen römischen Dichtern) haec omisit. Catullus enim dicit vv. 61, 106 sqq.:

Lenta quin velut adsitas
vitis implicat arbores,
implicabitur in tuum
complexum et q. s.

idem antea dixit vv. 61, 33 sqq.:

mentem amore revinciens
ut tenax hedera huc et huc
arborem implicat errans.

Alexandrinis Catullus haec debet nec ego dubito quin Paullus Silentiarius quae cum Propertio communia habet ipse ex Callimacho sumpserit, cuius gloria quanta apud hos epigrammatum scriptores fuerit carmen adespotum 565 (Iacobs anth. IV. p. 236) docet. Argumenta potius in Propertio et Silentiario similia, eidem colores deprehenduntur quam eaedem locutiones vel verba. Possunt inter se comparari carmina et versus Sil. 36,1 sq. et Prop. III. 30,1 sq. Sil. 12 et Prop. I. 3, Sil. 17 et Prop. I. 2, Sil. 20 et Prop. III. 12, Sil. 30 et Prop. III. 15,25 sqq. Potuisset ille in vv. 16,5 sq. scribendis quaedam discere ex Prop. vv. IV. 13,49 sq. Fortasse Propertii illud 'pedibus fulcire pruinas' in v. I. 8,7 et Silentiarii ἴχνος ἐρείσεις ex eodem fonte profecta sunt. Suspicari licet Propertium multo plura quam scimus Alexandrinis debere, quaedam ut vv. IV. 13, 43 sqq. ex Leonida Tarentino ad verbum transcripsisse. Vestigia Alexandrinorum per totam anthologiam Graecam dispersa sunt. Videntur in eroticis rebus illi usque ad novissima antiquitatis saecula principes imitationeque dignissimi iudicati esse.*

---

* De universa hac re nunc consulere licet: Mallet, Quaestiones Propertianae, diss. Götting. 1882.

Per totum medium aevum nulla Propertii mentio reperitur usque ad Petrarcae aetatem. A Petrarca tenebris ereptus poeta anno 1472 Venetiis typis expressus et publici iuris factus est. Multae inde editiones secutae sunt. Nostro tamen saeculo Lachmannus primus et critices firma subsidia suppeditavit et quantum ad vitam Propertii cognoscendam ipsius aliorumque testimoniis acerrime excussis profici posse videbatur profecit in editione Propertii quae anno sexto decimo nostri saeculi Lipsiae prodiit, cuius vestigia omnes fere editores, ut Caruttii nugas neglegam, presserunt. His praemissis ipsam Propertii vitam retractandam adgrediamur.

Unum Propertii nomen libri manuscripti Groninganus et Neapolitanus praebent, quo solo nomine poeta ipse se vocat in vv. II. 8, 17. III. 24, 35. 34, 93. IV. 3, 17. 10, 15. V. 1, 71. 7, 49. Reliqui tamen libri manuscripti deterioris notae plurimi cum editionibus vetustioribus omnibus tria habent, poetam vel Sextum Aurelium Propertium vocant, vel Sextum Propertium Aurelium vel Propertium Aurelium. Praenomine Sextum poetam Donatus quoque in vita Vergilii (Reiff. Suet. p. 61) appellat. Aurelii tamen nomen poetae adimendum esse primus Hauptius vidit (Berichte der sächs. Gesellschaft 1849. p. 260 sqq.). Verum sibi invitus praedixit Propertius v. IV. 1, 24:

'maius ab exequiis nomen in ora venit'.

Poeta aut duo nomina gentilicia habuisset aut altero pro cognomine usus esset, neutrum credibile est. Una inscriptio, ut apertas fraudes neglegam, ne ipsa quidem extra omnem dubitationem posita, coniungit 'Aurelius Propertius'. Originem nominis Aurelii in nostri poetae Aureliisque Prudentii nominibus confusis Hauptius invenisse sibi visus est (cf. op. I. p. 286). Ergo Sextus Propertius poeta vocabatur. Nomen Propertii non raro occurrit in inscriptionibus quarum Hauptius maximam partem conlegit (op. I. 281 sqq.); plurimae Asisii sunt inventae. Accedunt nonnullae inscriptiones in CIL (vol. V. IX. X.) receptae. Multi Propertii sunt liberti qui cognomine aut carent aut Graeco utuntur. Paucis Propertiis Fortunae ampla dona contigerunt. Servius ubi de lucis Capenis loquitur ad v. Aen. 7, 697

Propertii regis mentionem facit. Non cunctatur Vulpius Barthio probante poetae regem illum gentis auctorem ponere, eodem fere iure quo Gruppius vv. Prop. V. 1, 77 sqq. perversissime intellectis demonstrare voluit poetam extra Italiam natum esse apud Iudaeos Chaldaeosve (Röm. Elegie vol. I. p. 361—363). Deinde Propertius Celer vir senatorii ordinis commemoratur a Tacito ann. I. 75, quocum potuerunt aliquo modo cognati esse Propertii Profuturus et Augurinus (inscr. Wilm. 135). Nostro poetae nihil praeter nomen cum his hominibus commune fuit. Nam nobilis certe poeta non fuit; ne eques quidem fuisse videtur. Cognomen desideratur. Ipse de se dicit vv. III. 24, 37 sq. . . . quamvis nec sanguine avito

nobilis et quamvis haud ita dives eras,

et v. 49: noli nobilibus, noli conferre beatis,

et vv. III. 34, 55 sq.

adspice me cui parva domi fortuna relicta est
nullus et antiquo Marte triumphus avi;

eidem sententiae favet carmen IV. 9 quo equitem Maecenatem celebrat atque ut ille sua condicione contentus fuerit ita sibi quoque ut suis studiis indulgere liceat precatur. Bulla aurea versus V. 1, 131 nihil docet nisi ingenuis parentibus Propertium natum esse, quod luculentissime demonstant Cicero in Verrem act. II. lib. 1. c. 58 et Pseudasconius ad eundem locum. Etiam v. V. 1, 121

'Umbria te notis antiqua penatibus edit'

et v. 134 'et vetat insano verba tonare foro'

tantum docent eum gente inter municipales nota claraque editum fuisse. Passennus Paullus splendidus ille eques, de quo Plinius loquitur ep. VI. 15, qui inter maiores suos Propertium numeravit potuit adoptione hunc splendorem equestrem a poeta nostro ut videtur alienum adipisci ut recte Hertzbergius iudicavit. V. III. 13, 19

nec mea tum longa spatietur imagine pompa,

ubi Propertius volpis in fabula exemplum secutus honores plane sibi denegatos spernere videtur potest ita expediri ut dicamus: oppositionis potius causa eos qui veram aut fictam imaginum seriem fastuosi iactabant perstrinxit.

Ergo Propertius eques quidem fuisse non videtur, natus tamen est parentibus potentia et divitiis inter municipales insignibus cf. vv. V. 1, 121—129. Patria Propertii erat Umbria, cf. vv. I. 22, 9. V. 1, 64, 121. Natus est Asisii ut primus Lachmannus recte docuit (Zeitschr. f. geschichtl. Rechtswissenschaft XI. p. 117). Traditum quidem est Asis in v. V. 1, 125, quod vocabulum pro montis nomine Hertzbergius tenuit quamquam hic mons in tota antiquitate nusquam adparet, ne oppidi quidem nomen in libris huius temporis geographicis extat, incolae tamen Asisinates commemorantur a Plinio nat. hist. III. 19, idem in inscriptionibus 98, 1250, 1781, 6126 apud Orellium. Praeterea Passenni Paulli, cuius ut sobolis Propertii Plinius mentionem fecit, titulus sepulcralis Asisii inventus est, cf. Hauptii op. I. 280 sqq. Aliis eodem loco conlectis inscriptionibus Asisii repertis demonstratur Propertiorum gentem Asisii floruisse. Ergo in v. V. 1, 125 sine dubio pro Asis recte Asisii scribitur. Nec hic locus pugnat cum vv. I. 22, 9 sqq. Non enim 'supposito campo' pro dativo acceperim, quod Hertzbergio placuit (quaest. p. 5) et Voigtio (de IV. Propertii libro p. 27); pugnarent enim 'proxima' et 'supposito'. Poeta scripsit elegiam I. 22 Romae et dixit Tullo: quaeris ubi natus sim; nosti Perusiam nostro sanguine nuper perfusam, proxima pars Umbriae Perusiae supposita me genuit, infra Perusiam sita. Nec campus idem est quod planities; ipse poeta dicit v. V. 1, 123

'qua nebulosa cavo rorat Mevania campo'.

Quibusdam ex similitudine vv. V. 1, 65 sq. et 121 sqq. scrupulus natus est nec timuerunt hanc et alias similes ob causas huius carminis partem posteriorem spuriam pronuntiare ut Heimreichius, Eschenburgius, Luetiohannes, Caruttius. Quia plurima ab hoc carmine suppeditantur ad Propertii vitam cognoscendam pauca de eo adicio. Recte Lachmannus inde a versu 71 novum carmen incipere iussit, recte idem addit p. 330 'tam enim serio agit a principio ut omnia risus causa conficta esse non possim credere'. Non recte idem opinatus esse videtur plane diversis temporibus, aliis carminibus interpositis, duas elegiae partes attribuendas esse, quod tamen multi illo auctore crediderunt. Primi carminis libri quinti vv. 1—70 pro prooemio scripti

sunt totius libri. Serio rem tractat usque ad finem, nihil ioci inest nec legitimus finis desideratur, immo post versum 70 nihil omnino nec desideratur nec expectatur. Sequitur novum carmen plane diverso argumento. Per totum carmen hoc unum tendit ut irrideat universum genus horoscoporum, nihil serio dicitur, omnia plena sunt ludibrii, salis, aceti. Ineptissime etiam duae partes iunctae sunt. Se fata dicturum esse nusquam dixit poeta in priore parte, nec altera pars quicquam aliud quam vaticinia praebet. 'facta' libri Groningani et Hertzbergii nihili est, nec quicquam lucramur Voigtii coniectura 'festa' pro 'fata' scribi iubentis (p. 35), hoc enim vocabulo versus cum antecedentibus coniungitur, pessime a sequentibus secernitur. Carmina simili ratione inter se coniuncta sunt qua carmina III, 23 et 24. Uno enuntiato ex carmine antecedenti arrepto novam elegiam novo atque hoc loco plane diverso argumento adnectit. Ipse poeta in vv. V. 1, 53 sq. fatidici munus susceperat. Fortasse amicus eum propter illud vaticinium, qualia tum temporis in triviis decantabantur, quamquam ille duorum versuum ambitum non excesserat, increpuit. Poeta, sive ut se defendat, sive astrologis iratus, a suo ipsius vaticinio profectus totam horoscoporum et astrologorum artem irridet perfricatque. Ergo quasi poeta iam defecerit ad fatidicos poetas interlocutor aliquis fictus poetam revocaturus 'tu quoque', increpat, 'vaticiniis aures nostras vexabis?' cui poeta veri astrologi fastu instructus gloriose respondet: 'nihil time, ego sum verus vates, scientiae plenus, principes artis meae inter stirpis auctores habeo, nec ego hercle minoris illis aestimandus sum, alii sane deos vendunt invitos nummis cuilibet optata canentes, quae nunquam futura sint, mei libri (non dicit mea verba vel enuntiata) fidem tenent incorruptam.' Nihil haec sunt nisi ludibria. Pergit ille gloriosus horoscopus: 'ego is sum cui vaticinia debentur qualia 'Troia cades' etc. nec quicquam a me stellis inspectis pronuntiatum irritum fiet.' Expectamus post stellarum enumerationem novum aliquod et inauditum vaticinium; vilissima, prorsus ridicularia, aurium illo tempore tormenta adparent. Secuntur quae ille vera se praedixisse gloriatur, merae nugae: 'non posse ad patrios sua pila referre penates'.

Verum praedixit, patre enim defuncto pueri si redissent non ad patrios penates sed ad matris deos redissent illius divini vatis ex sententia cf. v. 132. Poterat etiam accidere ut suis pilis in hostium corporibus relictis vel permutatis vel amissis in patriam redirent. Ne cecidere quidem in acie pueri ut illo vaticinio praedici videbatur, sed potius casu quodam uterque periit. Miror L. Muellerum qui in indice editionis suae p. 124: Gallum filium Arriae hominem qui vere vixerit eundemque Gallum esse putat de quo agitur in carmine I. 21. Docet Propertius qualia vaticinia, nostra aetate digna, tum temporis edi solita sint. Verba 'vera sed invito contigit ista fides' in ore horoscopi sinceram misericordiam spirant, in ore poetae cavillationem acerbissimam. Festivum est sequens vaticinium; cum Lucina Cinarae traheret dolores iussit Iunoni vota fieri. Quo tempore illa paritura esset nescivit, ne medicinae quidem ullius mentionem fecit. Nonne stolidissima puerpera cui Lucina dolores trahebat Lucinam votis adeundam esse scivit? Facete duo nomina eiusdem deae diversa adhibentur. Sequitur 'illa parit'. Numquid aliud factura erat? Sed audi quantopere ille huiusmodi vaticiniis glorietur: talia non potest Iuppiter Ammon proferre aut haruspices ex animalium fibris deorum iussu edere, neque ex cornicibus neque ex umbris sepultorum talia elici possunt, talia nemo nisi astrologus vel horoscopus qualis ego sum proferre audebit; quae ut illustret iterum fabulae vexantur tritissimae. 'Non rediere tamen Danai' ille gloriose proclamat. Tum ipsi Propertio vaticinaturus ut fidem amplissimam ille sibi habeat primum fata eius praeterita ab unicis stellis doctum se scire ostendit. Prorsus idem hodierni horoscopi faciunt. Iterum ludibrio habetur horoscopus eo quod Propertius et horoscopus sunt idem homo, ergo Propertius ipse sibi vaticinaturus sua fata praeterita evolvit, quae nemo ne di aut stellae quidem ipso melius scire poterant. Accedit quod ea quae de fatis poetae praeteritis narrantur ea sunt quae nemini certe Romae ignota fuerint. Nihilo minus epica vel tragica dictionis maiestas sequitur:

'incipe tu lacrimis aequus adesse novis'.

quasi nova μῆνις Ἀχιλλέως secutura sit, nec deum aut musas advocat sed se ipsum.

Quae horoscopus de Propertii vita profert, eorum quaedam consentiunt cum iis quae aliis locis ab ipso Propertio dicta reperimus, cf. vv. 125 sq. et vv. 65 sq., eiusdem carminis vv. 121—124 scribere poterat qui legerat vv. I. 22, 9 sq.; vv. 135 sqq. poterant ex carmine IV. 3 hauriri; vv. 135—146 sine dubio ipsius Apollinis sunt verba, horoscopus enim non solum ipse vaticinatur sed etiam deorum vaticinia scit, praeterita nimirum; etiam vv. 143—146 poterant consarcinari ex similibus Propertii locis. Nihilo minus ille gloriatur: 'vides quanta sim fide dignus'. Nova quaedam vv. 122 sqq. adduntur quae horoscopus facillime a quolibet homine poterat comperire. Multus est in Propertii amoribus, quippe qui uberrime poetae carminibus descripti et omnibus, horoscopis quoque, noti erant. Aut tamen fallor aut poeta qui in fine antecedentis libri Cynthiam dimiserat in corde suo ei reconciliatus est et denuo Amoris telis laceratur, vv. 141 sq. in hanc sententiam interpretandos esse puto. Fortasse certus aliquis astrologus perstringitur poetae inimicus Cynthiae non ignotus, qui fortasse vere aliquo tempore futura utrique praedicere iussus erat, qui tamen sive solo horoscopi sive etiam lenonis munere usus Propertium laeserat, quem poeta ut lenam quinto carmine non quidem execrationibus et maledictionibus sed ludibriis ulciscitur. Lepide tandem horoscopus in fine carminis ipsum vaticinium uno versu adiungit tribus tamen versibus inani pompa praemissis:

'tu octipedis cancri terga sinistra time',

vaticinium hercle hoc vate dignum. Potest hic cum Tiresia in Horatii satira II. 5 dicere:

'O Laertiade quicquid dicam aut erit aut non,
divinare etenim magnus mihi donat Apollo'.

Cur hoc carmen in suspicionem vocemus aut cur non fidem habeamus astrologo narranti vitam Propertii praeteritam vel potius poetae suam ipsius, prorsus nulla reperitur causa.

Iam lubrica de anno poetae natali quaestio instituenda est.

Natu minor est Tibullo, maior Ovidio, hic enim dicit Trist. vv. IV. 10, 51 sqq.:

Vergilium vidi tantum nec amara Tibullo
tempus amicitiae fata dedere meae.
successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi,
quartus ab his serie temporis ipse fui.

Natus igitur est poeta intra annos 700 et 712. Quinque annos, ut ipse testatur, v. IV. 25, 3, fideliter Cynthiae servivit, totum tamen in annum pulsus est, ut ex versu IV. 16, 9 apparet, quod discidium intra primum librum paene finitum et alterum scribi coeptum cadere vv. I. 1, 7—8 efficitur:

'et mihi iam toto furor hic non deficit anno
cum tamen adversos cogor habere deos',

quos versus recte Lachmannus de Cynthiae amore per totum discidii annum infeliciter quaesito intellexit. Nullum vestigium est quo efficiatur eos praeter hoc discidium in quarto libro commemoratum per aliud non minus longum tempus disiunctos fuisse. Quinto fidelis amoris anno peracto Cynthiam dimisit. Hoc quinquennio discidii annum et qui anteibant amoris annos non comprehendi recte Lachmannus dixit; neque ipso discidii anno neque ante hunc annum tum cum peccavit fideliter amavit. Nec illo carmine IV. 25 mentitus esse videtur, innocentiam enim suam omnino in suspicionem vocandi ipse ansam dedisset. Ergo per quinque annos libri secundus tertius quartus scripti sunt. Iam si temporum rationes per hos libros persequimur carmen III. 31 anno 726 scriptum esse iudicandum est a. d. IX. Cal. Nov. quo die templum Apollinis Palatini ab Augusto dedicatum est, c. IV. 18 vero non minus certe sub finem anni 731 compositum esse, quo tempore Marcellus sororis Augusti filius mortuus est Cassio Dione teste 53, 30 et 33, Vell. Pat. 2, 93. Quaedam tamen carmina hoc quinquennium annos 726—731 excedunt. Falso quidem, ut hoc primum absolvam, Lachmannus et Eschenburgius (l. misc. p. 99) et Luetiohannes (comm. Prop. p. 77 sqq.) carmen III. 10 sub finem amoris vel etiam postea, hoc est anno 731 vel 732 compositum esse volunt. Levissime praeter Hertzbergium omnes interpretes versum III. 10, 16 tractaverunt. Non plus unam expeditionem Au-

gusti auspiciis in Arabiam factam esse monumento Ancyrano evincitur. Dio de eo loquitur c. 53, 29. Expeditio infeliciter suscepta est anno 729/730, ergo hic versus:

'et domus intactae te tremit Arabiae'

non potuit post hanc expeditionem suscipi coeptam scribi, siquidem ne unum quidem vestigium reperitur Arabiam intactam frustra temptatam Augustum timuisse. Ergo aut insolentissime unoquoque verbo Augustum sciens irrisit, aut carmen sub finem anni 729 tum cum bellum Arabiae imminebat scriptum est. Eodem anno 729 legati Indorum et Scytharum Tarraconem venerunt ad Augustum teste Orosio VI. 21: 'toto orbe transmisso tandem ibi invenerunt, ultra quod iam quaerere non possent .... refuderuntque in Caesarem Alexandri Magni gloriam '.... supplex cum gentilicio munere eous Indus et Scytha boreus oravit'. Suo iure de Parthorum timore gloriari Augustus poterat qui inde ab anno 725 eius amicitiam petere non desierant; se signa Crassi pace recepisse gloriatus est teste Dione c. 54, 8. Septimus autem carminis versus ne tribus quidem annis post maiore cum iure a poeta scribi potuit, qui in v. IV. 9, 57 dixit:

'mollis tu coeptae fautor cape lora iuventae'.

Videtur poeta tristi quo saepe scribit animo non multum vitae sibi restare exprimere voluisse. 'Servent hunc mihi fata diem' dicit in v. 20, Sunt quaedam tamen carmina in quarto libro quae anno 732 composita esse videntur. Hoc satis probabiliter de carmine IV. 12 contenditur. Anno 727 Roma Augustus profectus est in bellum, nec ante annum 730 revertit, tum biennio Romae peracto anno 732 denuo egressus est. Versus IV. 12, 1, 2, 19 illum annum sibi poscunt. Minus probabiliter eidem anno carmina 4 et 5 ab interpretibus adscribuntur. Paratur quidem bellum Parthicum. Sed huius belli continua adparatio nunquam intermissa inde ab anno 725 fere usque ad annum 732 apud poetas quidem deprehenditur. De Parthis igitur solito more ut quandocunque bellum imminebat triumphatur cf. Hor. c. I. 12, 53 sqq. Inde ipse iudices de pace quam Hertzbergius (qu. P. p. 15) volt fuisse usque ad annum 732 inter Romanos et Parthos Dione teste c. 53, 33.

2

Frustra ut crederem mihi persuasi quod Dio narrat, anno 731 Augustum Phraatis filium reddidisse patri sub ea condicione ut signa remitterentur. Mommsenus postremus de hac re disputavit in altera editione monumenti Ancyrani p. 135 sqq. Hic ex Dionis et Iustini (c. 42, 5) testimoniis inter se discrepantibus hoc elicuisse sibi videtur Tiridatem profugisse anno 724 in Syriam, cum filio Phraatis arrepto ad Augustum venisse anno 728/729, filium ab Augusto redditum esse anno 731. Cur accepit filium remissurus bono animo precibus Parthici regis cessurus? Nonne hoc pessime consentiebat cum Romanorum belli et triumphi Parthici continua expectatione? An Parthica fides adeo spectata fuit ut timori ut quae speraret acciderent omnino non esset locus? Si Augustus filium reddidit, eum statim, ut Iustinus narrat, reddidit postquam accepit, ita ut omnino eum non accepisse posset videri et utriusque (Tiridatis et Phraatis) studiis contentus (Dio c. 51, 18) et Parthicum bellum, cui eo tempore quo accepit et reddere iussus est, fortasse non par esse sibi videbatur, evitaret, nec tamen gloriam suam apud Romanos minueret. Filios suos Phraatem postea Romam obsides misisse (anno nono ante Christum natum) omnes scriptores una voce, quasi nunquam unus ex iis in Romanorum potestate fuerit, nuntiant Vell. Pat. c. 2, 94, Iust. c. 42, 5, Iosephus arch. c. 18, 2, 4, Mon. Ancyr. (Momms. p. 141), quocum non plane consentit Tacitus ann. II. 1; videtur hic paelicis filium excipere. Dio neque huius rei mentionem fecit, neque tradidit unum ex Phraatis filiis Vononem postea a Parthis arcessitum esse regem cf. Ios. Tac. Mon. Anc. Utut haec res est carmen IV. 4 eo potius tempore scriptum est quo expeditionis in Arabiam vel in Aethiopiam suscipiendae rumor Romae ibat, quam utramque Augustus in indice dicit eodem fere tempore suo iussu et auspicio factam esse. Anno 731 (vel 732) expeditio in Aethiopiam a Petronio suscepta est quae tamen iam anno 730 (731) parabatur; regina enim Aethiopum Romanorum copiis in Arabiam profectis anno 730 Aegyptum invaserat, ergo scriptum est hoc carmen aut anno 730, aut, quod fortasse veri similius est, anno 729, quo anno bellum in Arabiam parabatur, cuius divitiae pro

proverbio erant et in quam ut transirent navibus utebantur. Nec obest quod Augustus tum Romae non versabatur, ipsa fama huius belli Romanis maximum movit stuporem. Ergo eodem tempore quo Hor. c. I. 29 scriptum est.

Eidem anno 729 carmen IV. 5 assigno. Iam vero carmen IV. 18 anno 731 exeunte scriptum est, carmen IV. 12 anno 732 scriptum esse videtur, nec ego haec carmina posteriora esse crediderim carminibus 24 et 25, quippe quae in amoris decursu et in carminum ordine omnia legitimi finis signa prae se ferant. Aperta discordia carminis 18 tempore nondum orta erat, alioquin ille ad Augusti facta canenda revocatus aliud carmen quam hanc tenuem de immutabili fato querelam emisisset. Amore vero carmine IV. 24 finito poterat librum edendum absolvere, deinde carmen 25 addere ut Cynthiam doceret plane extinctum amorem nullo modo ne lacrimis quidem refici posse. Quae omnia si recte disputata sunt finis amoris et quinquennii est annus 732 medius vel extremus. Ante annum 734 carmen 22 scriptum est; illo enim anno Cyziceni propter tumultus quosdam ab Augusto libertate privati sunt teste Dione c. 54, 7, quam rem poeta non tacito praetermisisset, circa annum 735 vero carmina quinti libri complura scripta sunt. Ergo quinquennium incipiebat ab anno 727, et antecedens annus discidio occupatur. Sed carmina II. 7 et III. 31 anno quidem 726 nec tamen discidii tempore scripta esse videntur. Verum quis demonstrabit Cynthiae poetam in carmine III. 31 tardiorem venire? Hoc carmen epistula est quam amico alicui absenti qui poetam invitaverat, vel fortasse novae amicae misit. An credamus quemquam Romae versantem ignorasse templum Apollinis dedicatum iri nec ipsum potuisse ad templum adire eaque omnia quae poeta scribit multo melius suis oculis videre? Sin Cynthia sive Romae sive extra Romam illo tempore vitam degens poetam aut expectasset aut venire iussisset, ille hercle totum Apollinem Palatinum non moratus celerrimo cursu advolasset, cf. c. IV. 16. Sin Cynthiae hoc carmen non scriptum est, potuit discidii tempore scribi nec insertum est libro primo quia levius videbatur et argumentum brevi post obsoletum erat, fortasse etiam ne novae amicae scriptum esse vide-

2*

retur. Probabiliora haec videbuntur, ubi perlegeris quae de altero et tertio libro postea loquar. Carmen II. 7 non ante annum 727 medium scriptum esse puto. Scriptum enim est me iudice absente Augusto quem poeta unoquoque fere versu irridet, lege vv. 5 sq.: . . . . . quamvis diducere amantes

non queat invitos Iuppiter ipse duos,
at magnus Caesar, sed magnus Caesar in armis,
devictae gentes nil in amore valent.

Augusti de matrimoniis ineundis legem aliquam eludit. Ita fere loquitur: 'Extrema pernicie paene perii, Cynthiam dimittere coactus; sed ne Iuppiter quidem amantes diducere potest; at magnus Caesar potest, sed ille bella gerere scit, in amore nihil scit; egone legitimi matrimonii ferrea vincula subibo? Minime gentium, Cynthiae furtivus amor mihi pace Augusti eiusque legum semper placebit, dummodo ego illi placeam, Augustus ipse liberos quot poterit tollat et educet Parthicis triumphis'. Talibus versibus suum furtivum amorem legitimo matrimonio anteponere praesente Augusto ne secreto quidem ausus esset. Tum cum lex rogabatur domi cum Cynthia lacrimas effundebat (v. 2), non audebat quicquam contra dicere, praesens enim Augustus erat, et poeta fortasse iam inter Maecenatis amicos receptus erat. Ergo brevi post legem quam rogaverat sublatam Augustus Roma profectus est, quo facto poeta elegiam II. 7 scripsit. Tertia de matrimoniis lex duabus frustra praemissis Augusti auspiciis rogata est a consulibus Papio et Poppaeo. Ipse Augustus hoc testatur in oratione a Dione tradita c. 56, 7, 3, dicit enim: . . . *ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον τρία ἔτη ὅλα πρὸς παρασκευὴν ὑμῖν ἔδωκα τὸ δὲ δεύτερον δύο· ἀλλ' οὐδὲν οὐδ' οὕτως οὔτ' ἀπειλῶν οὔτε προτρέπων οὔτ' ἀναβαλλόμενος οὔτε δεόμενός τι πεποίηκα.* Tertia lege anno 762 perlata unum annum caelibibus dedit quo uxores ducerent et poenas evitarent. Alteram antecedentem legem anno 736 perlatam esse ante Horatii carmen saeculare (cf. vv. 17 sqq.) plurimi hodie opinantur. Dio ad annum 736 c. 54. 16 tradit: *τοῖς δὲ ἀγάμοις καὶ ταῖς ἀνάνδροις βαρύτερα τὰ ἐπιτίμια ἐπέταξε καὶ ἔμπαλιν τοῦ τε γάμου καὶ τῆς παιδοποιίας ἆθλα ἔθηκεν.* Omnibus ingenuis eadem lege praeter senatorum filios conubium cum libertinis dedit, inde

nomen legis 'de maritandis ordinibus'. Tertia lex quae restat annum 736 praecessisse censenda erit. Aliter iudicavit Heineccius (comm. ad leg. Iul. et Pap. Popp. p. 48) quem secuti sunt Hoecius (Römische Geschichte I. 2 p. 337) et Puchta (Institutionen I. p. 297 ed. VIII). Hi ambo vacationum spatia priora coniungunt ita ut lex de maritandis ordinibus anno 736 frustra rogata anno 757 perlata anno 762 aucta triplici vacatione continua triennii biennii anni ab anno 757 usque ad annum 763 irrita fuerit. Primum quod censuerunt viri docti legem anno 736 non esse perlatam nullo prorsus testimonio confirmatur. Verum Cassius Dio dixit: ἐπέταξε, ἔθηκε. Suetonius Oct. c. 34 dicit: 'cumque etiam immaturitate sponsarum et matrimoniorum crebra mutatione vim legis eludi sentiret, tempus sponsas habendi coartavit, divortiis modum imposuit'. Idem Dio non minus certis verbis affirmat ad annum 736 sub finem capitis 54, 16. Horatii quoque carm. saec. vv. 17 sqq.

'Diva producas subolem patrumque
prosperes decreta super iugandis
feminis prolisque novae feraci
lege marita'.

idem docent. Haec verba pessime conveniunt cum lege frustra rogata non perlata. Denique titulus huc facit ab ipso Heineccio e Grutero prolatus, quem nunc reperies in corp. inscr. lat. vol. VI. 1, 877, eosdem ob ludos saeculares lapidi incisus anno 737. Ex verbis dilaceratis obtruncatisque hoc certe efficitur legem illam fuisse latam ratamque factam de maritandis ordinibus, id quod Heineccium non plane fugit. Spectatorum divisio plane ex lege illa facta est, nam coniuges spectaculo admittit, quia tamen non ultra quam semel ulli mortalium spectandi talia copia fiat, ne ceteros quidem non maritos a spectaculo prohibet, qui nondum sint maritati eos vetuit ulli nocturno spectaculo adesse nisi cum aliquo maiore natu propinquorum, vide Suet. Oct. c. 31. Non certum numerum annorum indicat, quo minores vetat adesse. Caelibes punit quamquam vacatio erat, non puniret si haec prima vacatio esset, eos vexat qui principis iussa perficere adhuc noluerunt. Eximuntur necessariorum custodia qui etiam legis illius poenis eximebantur:

virgines Vestales, sexagenarii etc. Continua sex annorum vacatio tripartita per se parum probabilis est. Nullo testimonio nititur, pugnat vero cum ipsius Augusti verbis. Verba τὸ μὲν πρῶτον τὸ δὲ δεύτερον illorum interpretationem reiciunt. Multo magnificentior ampliorque clementia eius apparuisset, si ille per quinque deinceps annos legis suae vacationem fuisse dicere potuisset, tum vero omisisset sextum vacationis annum addere. Ergo lex anni 736 nisi usu non sublata est, fuit secunda et media lex, prima lex ante annum 736 lata est. Suetonius Oct. c. 34 tradidit: 'leges retractavit et quasdam ex integro sanxit ut . . . . . de maritandis ordinibus. Hanc cum aliquanto severius quam ceteras emendasset, prae tumultu recusantium perferre non potuit nisi adempto demum lenitave parte poenarum et vacatione triennii data auctisque praemiis. Sic quoque abolitionem eius publico spectaculo pertinaciter postulante equite accitos Germanici liberos . . . . ostentavit . . . . . Cumque etiam immaturitate sponsarum et matrimoniorum crebra mutatione vim legis eludi sentiret, tempus sponsas habendi coartavit, divortiis modum imposuit'. Quo modo has legis praevaricationes ortas esse censebimus si ipsa lex anno 736 rogata triennii tamen mox vacatio data est? Dicit Dio: 'τοῖς δὲ ἀγάμοις καὶ ταῖς ἀνάνδροις βαρύτερα τὰ ἐπιτίμια ἐπέταξε καὶ ἔμπαλιν τοῦ τε γάμου καὶ τῆς παιδοποιίας ἆθλα ἔθηκεν'. Non nego ἔμπαλιν posse idem valere quod 'autem' vel 'contra'. Sin ita intellegis tum graviores quidem poenas Augustus posuit quam si non ipse iam posuerat alii ante eum posuerant, praemia autem posuit quasi ipse primus praemia posuerit. Posuerat autem iam Iulius Caesar anno 708 πολυπαιδίας ἆθλα teste Dione c. 43, 25, cf. Suet. Iul. C. c. 20, idem iam anno 695 in agris assignandis eos praetulerat qui tres pluresve liberos haberent teste Dione c. 38, 7, Caesarem tamen poenis caelibes vexasse nusquam traditur. Etiam ante Caesarem non rarius praemia maritis quam poenae non maritis illata sunt ut ex iis quae Heineccius p. 26 sqq. conlegit apparet. Recte igitur me iudice ἔμπαλιν vocabulo 'rursus' vertemus qua interpretatione efficitur ipsum Augustum iam ante poenas et praemia posuisse. Quid denique ab Heineccii sectatoribus de Propertii carmine II. 7 statuetur? Hoc carmen aperte legem aliquam de matrimoniis

ab Augusto latam spectat. Non vero potuit vel anno 736 vel post illum annum scribi. Annis 735—738 Augustus Romae fuit. Ardentem amantium mutuum amorem hoc carmen spirat, ergo ante carmen IV. 25, ante quinquennii finem scriptum est, diversissimus enim amor est ab eo qui in quinti libri compluribus elegiis deprehenditur, quod postea magis elucebit. Sin post annum 736 quinquennium finitur ex iis quae mox disputabo efficietur Propertium post Ovidium natum esse quod cum ipsius Ovidii verbis pugnat. Ergo ante annum 736 prima de matrimoniis ab Augusto lex lata est. Ante victoriam vero Actiacam legem senatui equitibusque aeque odiosam non tulit sed postea ut Tacitus quoque testatur in ann. c. III. 28: 'sexto demum consulatu Caesar Augustus potentiae securus quae triumviratu iusserat abolevit deditque iura quis pace et principe uteremur. Acriora ex eo vincla, inditi custodes et lege Papia Poppaea praemiis inducti, ut, si a privilegiis parentum cessaretur, velut parens omnium populus vacantia teneret' (cf. etiam Dio. 53, 2). Quamquam his Taciti verbis non plane efficitur anno 726 Augustum de matrimoniis legem tulisse, tamen non multo post eum tulisse credideris. Intra victoriam Actiacam et annum 736 Augustus bis Roma discessit, anno 727 et anno 732. Si anno 732 haec lex lata esset, anno 735 triennium vacationis finiretur et postquam lex per unum annum viguisset poenas et praemia Augustus auxisset quo facto viginti sex annis legem non tetigisset. Praeterea etiam amor anno 732 alius fuisse videbatur quam qui in hoc carmine deprehenditur. Illo enim anno carmina IV. 24 et 25 scripta esse conieci. Deinde ad annum 732 Dio haec commemorare non omisisset, non enim illo anno multa scitu digna memorabilia Romae acciderunt, et quaedam leviora Dio narrat velut quae de cenis dicit in c. 54, 2. Fames et morbi quae tum grassabantur teste Dione c. 54, 1 vel matrimoniis iungendis vel legibus de ea re rogandis minime favebant. Lata est igitur prima contra caelibes lex anno (726 exeunte post aedem Apollinis dedicatam sive anno) 727 ineunte, tum cum Augustus potentiae securus obsoleta delevit et nova iura dare coepit teste Tacito, de quo anno Dio. c. 53, 21 ita refert: *Αὔγουστος δὲ τά τε ἄλλα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα*

προθυμότερον ..... ἔπραττε καὶ ἐνομοθέτει πολλά. οὐδὲν δὲ δέομαι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐπεξιέναι χωρὶς ἢ ὅσα τῇ συγγραφῇ πρόςφορά ἐστιν. Neque tamen quicquam ille de his legibus addit. Annus 727 bene etiam cum iis convenit quae Augustus in testamento suo VI. 13 sqq. scripsit, cf. Momms. p. 145 sqq. Brevi post latam legem ab Augusto antequam ex urbe exiret lenita et vacatio triennii data est. Non perlatam esse legem non traditur, sublatam esse (ergo latam quoque) a solo Propertio et si Augustus a recusantibus poterat commoveri ut legem non solum leniret, sed etiam in tres annos removeret, haec lenitio prope aberat ab abolitione, lex poterat in omnia tempora sepulta et obruta videri. Tres anni amantibus longum spatium erant. Augusto in bellum contra Britannos anno 727 profecto carmen II. 7 scriptum est. Tum vacatione transacta videtur lex rarissime contra caelibes adhibita esse quia praeter Augustum omnibus odio erat ita ut anno 736 legem renovare poenas et praemia augere cogeretur sub ea tamen condicione ut iterum biennii vacatio esset qua praeterlapsa non minus segniter legi quae frustra in libris tabulisque tenenda prostabat oboeditum est, ita ut anno 762 velut obsoleta et oblivione obruta denuo in lucem revocanda esset non sine novo murmure civium non maritorum. Otiosum est addere carmen II. 7 scribi non potuisse post quinquennium amoris, cum quarti libri temporibus hoc pugnat. Neque potuit ante scribi ita ut post annum 727 quinquennium amoris incipiat. Sunt quaedam carmina alteri tertiove libro inserta tempore primi libri scripta ut postea apparebit, sin idem de carmine II. 7 statuimus quo ardentissimum amorem videmus, discidium ante annum 728 medium vix potuit incipere, tum vero primum Propertii et Ovidii anni natales nimis prope inter se congrediuntur, deinde quinquennii finis ad annum 734 accedit cui quaedam quinti libri carmina adscribenda erunt; liber quartus annos 729—734 comprehenderet, cum anno 732 nullum carmen posterius esse videatur. Nulla est causa cur carmen II. 7 alteri libro insertum primi libri temporibus adiudicemus. Quinquennium igitur amoris annos 727 — 732 complectitur. Fortasse ipsa prima Augusti de matrimoniis lege Cynthia me-

tuens ne poeta hac lege in aeternum sibi eriperetur commota est ut quam primum eum sibi reconciliaret. Annus 726 est discidii tempus.

Quaeritur quot amoris anni discidium antecesserint. Scimus enim ex carminibus IV. 15 et V. 1, 131 sq. eum bulla aurea et toga praetexta depositis statim se amori dedisse et paucis noctibus Lycinnae datis Cynthiae partes indefesso amore secutum esse amoremque suum elegiis celebrasse, quarum quot discidium antecedunt sine dubio primo libro continentur. Iam vero in vv. IV. 15, 7 sq. haec leguntur:

Tertius haud multo minus est cum ducitur annus,
vix memini nobis verba coisse decem.

Lachmannus primus contendit haec et qui versus antecedunt post discidii tempus scribi non potuisse sed libri primi tempore. Verum quidem est versus 7 qualis est non potuit scribi post discidium. Interpretor enim: 'nondum duo anni toti sunt peracti' vel 'duo anni, haud multum deest, praeterierunt'; deme discidii annum, unus amoris annus paene totus superest quo liber primus compositus sit. Deinde a tempore quod sequitur reconciliationem ab ipsa Cynthia si non quaesitam tamen libenter acceptam argumentum carminis IV. 15 amor denuo periclitans abhorret. Tumultus vero primi versus male de discidio intelleguntur, rectius de levioribus discordiis quae brevi antecesserant aut praesentem amorem turbabant accipiuntur. Non ausus esset Propertius ut recte Lachmannus vidit talia publice proferre, sed anxie cavisset ne denuo perfidiae suspicionem puellae moveret, quam eum movisse vv. 45 sq. non obscure ostendunt. Propter amorem per tot annos sepultum Cynthia servam non adeo vexavisset. Nec tamen hoc carmen ante discidium scribi potuit. Incipit poeta primam elegiam primi libri ita:

'Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis
contactum nullis ante cupidinibus'.

Certe tam aperto mendacio quale altero versu impudentius non potuit pronuntiari Cynthiam se sibi reconciliaturum esse non potuit sperare. Non flocci illa pulchra eius verba fecisset si antecessisset carmen IV. 15. Primum enim carmen post reliqua primi libri carmina scriptum esse postea demonstrabo. In

quarto libro illud carmen reperitur non in primo, nullum aliud carmen aut primi aut quarti aut quinti libri indagabis quin cum reliquis sui libri carminibus tempore quo scriptum sit conveniat. Metricis rationibus carmen IV. 15 a primi libri carminibus distat. Duo carmina carmine IV. 15 minora in primo libro extant in quibus singuli pentametri reperiantur non in voces disyllabas exeuntes, in reliquis omnibus carminibus pentameter saepius in vocem quadrisyllabam aut etiam trisyllabam exit velut in carminibus I. 1, 21, 22 tempore extremis. In carmine IV. 15 vero in 23 pentametris nullus versus non in vocem disyllabam exit. Deinde quinquies in hoc carmine in vv. 6, 10, 26, 30, 34 bina substantiva cum adiectivis suis ita ponuntur ut alterum par ab altero includatur et unum vocabulum in priore tria in posteriore pentametri parte appareant, velut in v. 6:

imbuit heu nullis capta Lycinna datis.

Rarissime idem in primo libro occurrit, aequabilius substantiva et adiectiva in utramque pentametri partem distribuuntur velut in v. I. 1, 30:

qua non ulla meum femina norit iter.

Prior pentametri forma occurrit in primi libri vv. 3 46 6 10 24 8 30 9 18 10 4 11 22 13 24 18 20 19 2 14 24 (similis est versus 20) 20 6, in quarti libri vv. 1 12 18 20 40 2 16 3 10 22 24 30 32 34 4 6 5 2 24 6 12 18 30 7 16 (30) 40 60 62 8 2 4 8 14 9 4 18 26 44 50 52 54 56 10 10 20 24 11 2 12 16 30 32 34 52 56 60 68 12 18 22 28 13 6 18 22 28 42 52 60 66 14 2 4 6 16 26 28 15 6 10 26 30 34 16 4 6 24 28 17 16 24 30 32 36 18 10 14 24 19 8 12 22 26 20 18 22 26 21 24 26 28 32 22 14 24 30 32 34 38 24 10 14 20 25 10 12. In primo libro quattuordecim versus hanc formam habebant inter pentametros treceptos quinquaginta tres vel unus inter viginti quinque, in quarto libro vero 103 versus inter 495 pentametros vel unus inter quinque fere versus. In quinto libro eandem formam habent versus 1 18 22 28 42 50 72 74 82 96 102 104 110 116 130 136 140 2 2 8 26 36 42 44 56 58 3 4 8 10 14 18 20 26 28 46 54 58 72 4 2 12 16 28 32 36 44 48 54 66 78 92 5 24 44 64 68 70. 6 2 28 32 34 38 40 42 54 74 82 7 6 (16) 20 26 38 42 60 64 66 70 90 8 18 24 26 38 42 44

54 62 82 9 4 26 34 40 44 48 62 64 68 10 4 18 22 26 11 2 8 12 18 22 26 34 44 52 54 (64) 70 72 76 86 98; sunt 112 versus inter 475 pentametros vel unus inter quattuor fere. Nulla inter se discrepantia in hac re singulae quinti libri elegiae (ne elegia 71—150 quidem a ceteris) distant. Non multum differt ab hac pentametri forma ea quae deprehenditur (nusquam in primo libro) in vv. IV. 3 48

(nocturnaeque canes ebria signa fugae)

8 20 10 2 18 20 17 8 28 38 18 32 19 16 24 2 V. 1 10 12 40 92 3 62 5 20 7 18 24 62. In versibus IV. 10 2 17 28 18 32 V. 1 92 verborum usitatam posituram et hemistichiorum exitus aeque sonantes dimisisse videtur ne versus spondaica voce inciperet. Altera similis forma deprehenditur in vv. I. 1 38

(heu referet quanto verba dolore mea)

IV. 2 12 7 4 68 13 8 (15 22) 18 4 V. 1 58 78 2 60. Posterior pentametri forma quam habet versus

'qua non ulla meum femina norit iter'

in primi libri reperitur vv. 1 30 34 2 20 22 3 2 8 24 26 32 44 5 28 6 6 18 20 7 2 4 8 10 12 18 38 46 9 12 10 18 11 4 10 18 24 12 6 10 14 2 10 16 15 14 16 2 10 24 34 36 38 42 44 17 12 26 18 10 16 24 19 (4) 6 10 18 20 8 12 22 28 34 36 38 21 4; habent hanc formam versus 58 inter 353 pentametros vel unus inter sex fere. In quarto libro eandem formam habent vv. 1 3 10 32 2 6 10 14 3 (8 ubi ambae formae prior et posterior coniunctae deprehenduntur) (18) (26) 46 52 4 8 6 32 7 20 9 8 58 10 26 (11 18) 12 12 13 16 30 34 36 (62) (14 24) 15 14 17 18 (22) 40 18 8 19 14 20 8 22 8 28 23 18; deductis versibus in quibus utraque forma reperitur sunt vv. 28 inter 495 pentametros vel unus inter 18 fere, non deductis illis sunt 35 vel unus inter 14. In quinto libro eandem formam habent versus 1 8 20 44 60 64 86 106 124 126 2 14 34 38 52 62 3 24 (34) 36 38 52 64 66 68 4 4 8 20 30 38 (40) 62 5 4 10 14 22 (26) 66 6 8 10 22 24 58 66 68 7 2 10 50 56 80 8 2 (50) 58 60 78 9 10 22 30 52 56 10 2 20 34 (40) 44 11 16 20 28 30 (32) 50 (62) 74 (76) 82; deductis iis versibus in quibus utraque forma reperitur sunt 64 non deductis 72 inter 475 pentametros, ergo unus inter septem aut inter sex. Praeter leviorem in carmine 3 discrepantiam

etiam in hac re singula quinti libri carmina inter se consentiunt. In quinto igitur libro pari fere ratione poeta utramque formam adhibuit. Prior forma in carmine IV. 15 quinquies reperitur (in vv. 6, 10, 26, 30, 34), in primi libri plurimis carminibus non saepius quam semel, in carmine 6 bis, in carmine 19 ter quaterve in vv. 2, 14 (20), 24, in eodem tamen carmine etiam posterior forma ter quaterve reperitur, in vv. (4 ubi praedicatum pro adiectivo positum est) 6, 10, 18, cum eadem forma in carmine IV. 15 semel in v. 14 occurat. Ergo variationis causa in carmine I. 19 sicut in carmine I. 6 utramque formam poeta adhibuit; carmen IV. 15 vero plane rationes quarti libri sequi iussit.

Deinde tota fabulae peroratio provectiorem aetatem sapit, similis est elegia primi libri vicesima, in hac tamen elegia continua marratione fabula evolvitur, in carmine IV. 15 poeta ipse quid sentiat hic illic inserit; illic nulla comparatio apparet, in hoc autem carmine comparatio deprehenditur e natura petita qualem rarissime poeta addidit:

Ac veluti magnos componunt aequora fluctus

et quae secuntur, 'componunt' scripsi ne tertium comparationis desideretur; sententia enim est: nec aequora nec vita humana tempestatibus perpetuo exagitantur. Eandem emendationem in Burmanni editione adnotatam reperies. Ergo quarti libri carmen IV. 15 colorem prae se fert. Accedit aliud argumentum. Nonne verba 'haud multo minus est' multo sibi maiorem numerum quam 'tertius' flagitare videntur? Poterat Cynthia sic interpretari: 'tertius est annus vel alter, certe non multo inferior annus ducitur'. Poterat Cynthia ex illis verbis conligere alterum annum, ex quo Lycinnam deseruisset, modo coepisse decurrere. Si tertius scribebatur ambiguitatis evitandae causa non 'haud multo minus est' sed 'iuro hoc ita esse' vel aliud aliquid tale addere poeta debebat. Ut verba sunt Propertius suspicionem quaesitae ambiguitatis non fugit. Ne sim longus, gaudebo sive quis ea quae traditae lectioni refragantur feliciter expediverit et medela opus non esse demonstraverit, sive lenius versum sanaverit; equidem non possum quin pro vocabulo 'tertius' 'septimus'

scribi iubeam. Poterant numerorum figurae ab aliquo qui librum transcripsit permutari. Huic numero poeta addere potuit 'haud multo minus est', effecit ne mendacii convinci posset, si Cynthia comperiret eum postea quoque aliquotiens Lycinnam convenisse. Satis erat probasse se per quinque annos vel diutius servam neglexisse ut novae perfidiae innocens videretur. Sin recte 'septimus' scribitur, carmen IV. 15 sexto amoris anno exeunte scriptum esse videtur. Paululum ambiguitatis poeta fortasse quaesivit, evitanda tamen erat suspicio aperti mendacii, Cynthia enim ipsa non ignorabat quot anni transacti essent post initium amoris. Sextum autem amoris annum exeuntem fuisse annum 730 ineuntem puto. Carmina IV. 4 et 5 anno 729 attribui, carmen 18 anno 731 exeunte scriptum est, carmen 14 item sub initium anni 730 probabiliter scriptum est. Finem amoris et libri annus 732 includit. Quicquid de v. IV. 15, 7 statuetur non minus duos annos primo libro scribendo et amori discidium praecedenti tribuerim. Huic coniecturae nihil refragatur, libri tamen primi carmina, Propertii peccatum (c. 3), iter (c. 8), morbus (c. 15), Cynthiae iter (c. 11), Pontici Gallique in amore casus, quae alia narrantur, illud temporis spatium sibi poscunt. Eo efficitur anno 724 ineunte Cynthiam amare poetam coepisse, anno 726 amantes discidio seiunctos fuisse, anno 732, octo annis et dimidio post initam amicitiam, poetam dimisisse puellam. Antequam Cynthiam cognosceret a Lycinna, serva illius, Veneris ministerio initiatus est ipso teste vv. IV. 15, 5 sq.

'illa rudes animos per noctes conscia primas
imbuit, heu nullis capta Lycinna datis'.

nec est cur non his verbis fidem habeamus. Si aut totum annum aut complures annos Lycinnae serviisset non tam audacter mentitus esset in v. I. 1, 2

'contactum nullis ante cupidinibus'.

Ex eodem carmine IV. 15 (vv. 3 sqq.) comparato cum carmine V. 1 (v. 131) pro certo efficitur eum bulla aurea togaque praetexta abiectis statim ad amorem et carmina colenda transisse ac paucis noctibus Lycinnae datis Cynthiae servitium

subiisse. Toga virilis ante quintum decimum aetatis annum duci coeptum liberae reipublicae temporibus rarissime, post sextum decimum annum finitum nisi patre retardante nunquam fere sumpta est. Quinto decimo aetatis anno quo plurimi iuvenes Augustea aetate togam praetextam deponebant Propertius quoque eam deposuisse censendus est. Pater mortuus est poeta infante, res familiares erant tenues cf. vv. V. 1, 127 sqq. Ergo ut poeta quam primum ipse pecuniam cogere disceret curandum erat. Iam vero in v. V. 1, 134 Apollo poetam 'vetat insano verba tonare foro.' Suspicari possumus his verbis, poetam post togam liberam sumptam in publicum prodire conatum esse. Solum enim prodeundi consilium nemini praeter ipsum poetam notum ab horoscopo carpi non passus esset. Hortensius undeviginti annos natus Romae in foro dixit cf. Cic. Brut. c. 64. Minor tamen quindecim annis vereor ut poeta in publicum prodire potuerit nec minorem eum statuemus fuisse cum bullam deposuit, ne nimis prope ipsius annus natalis ad Ovidii annum natalem accedat. Sumpsit igitur togam liberam anno quinto decimo praeterlabente. Non plus unum annum, quantum ex elegiis IV. 15 et V. 1 colligo, trivit in vitae rationibus instituendis Lycinnaeque amore degustando. Quae omnia si recte disputata sunt poeta natus est anno ab urbe condita septingentesimo octavo, anno 722 quartum decimum aetatis annum explevit et sequenti anno aut ut Vergilius (cf. Donat. vita Verg. in Reiff. Suet. p. 55) anno aetatis XV. peracto, natali suo, aut ut alii postridie Idus Martias togam virilem sumpsit. Ut hoc addam, non repugnant meae ratiocinationi verba V. 1, 131 'mox ubi.' De agrorum aliqua assignatione ante verba fiunt, nec vetamur illis verbis notam assignationem anni 713 intellegere, qua Vergilius Horatius alii res suas familiares perdiderunt. Potuit poeta tum quinque annos natus esse ita ut voce 'mox' novem vel decem anni comprehendantur, in elegia V. 11 in versu 34 eodem vocabulo plures anni, omne tempus quod erat inter vitae initium et nuptias comprehenduntur.

Patrem prima pueritia amisit cf. v. V. 1, 127; matrem vero habuit superstitem anno aetatis quinto decimo, cf. v. V. 1,

132 et sexto decimo, cf. v. I. 11, 21; amisit eam ante carmen III. 20 (cf. v. 15) scriptum, amisit igitur inter annos 724 et 727. Propinquum, quem elegiis I. 21 et 22 luget, patrem fuisse somniaverunt viri docti, patris loco tutorem eum fuisse poetae demonstrari quidem non potest. Fortasse praeter parentes et hunc Gallum poeta nullum propinquum habuit, fortasse ut iam Lachmannus coniecit (Savigny, Zeitschr. für geschichtl. Rechtswissenschaft XI. p. 117) ille erat frater matris. Res familiares ante annum 713 pingues agrorum assignatione veteranis cesserunt, pauca eorum quae pater possederat filio manserunt, cf. vv. V. 1, 128 sqq. et v. III. 34, 55. De pueritia poetae paucissima scimus. In matris domo liberam togam sumpsit cf. v. 132 (V. 1) fortasse Asisii. Litteratoris grammatici rhetoris disciplina utrum Asisii an Romae usus sit, utrum puer quinque annorum an iuvenis quindecim annorum cum matre Romam se contulerit, nescimus. Brevi tamen post bullam depositam Romae versabatur. Causidici munus suscepturus ad amores iungendos elegiasque scribendas mox totus incubuit. Severis tamen eodem fere tempore studiis Alexandrinorum doctam poesim amplexus esse videtur. Pecuniam quoque sibi congessisse iudicandus est, non enim solis carminibus vel blandis verbis sed etiam donis Cynthia captanda eiusque amor servandus erat, ut ipse testatur vv. II 8, 11 sq.

'munera quanta dedi, vel qualia carmina feci;
illa tamen nunquam ferrea dixit 'amo'.

cf. vv. III. 16, 17 sq. III. 24, 38. Apparet eum etsi praetori, totius provinciae opes secum portanti, non par erat (cf. c. III. 16), nec domus Taenariis columnis fulta erat (v. IV. 2, 9), opibus carentem vel egenum Cynthiae amorem frustra adpetiturum fuisse. Fortasse Tullus ille quem primo, sexto, quarto decimo, altero et vicesimo carmine primi, altero et vicesimo quarti libri adloquitur, cui totum librum primum dedicasse videtur, poetae copiam fecit otiosae vitae carminumque pangendorum. Nihil fere de hoc Propertii patrono constat. Eorum quae Hertzbergius disputavit qu. Pr. p. 23 sqq. non multa teneri possunt. Versus I. 6, 19

'tu patrui meritas conare anteire secures'

cum Eschenburgio lib. misc. p. 90 interpretandus est: 'tu conare superare patrui consulis gloriam.' Non solum vox 'conare' hanc interpretationem sibi poscit, sed etiam verbum 'anteire.' Ubicunque hoc verbum transitivam vim habet translate adhibetur a Propertio (v. II. 3, 41), Ovidio (Art. v. II. 726, Met. v. 13, 366), Vergilio (Aen. v. XII. 84); Horatius quoque in allegoria adhibuit in carmine I. 35, v. 17. Catullus et Tibullus fugerunt hoc vocabulum. Iam vero ridiculae blanditiae essent, si iuveni viginti fere annorum (cf. c. IV. 22 finem) patruus proconsul quem consequeretur in bellum superandus diceretur. Ergo intellegendum est: tu patrui meritas secures supera atque ut ille quondam sic tu nunc 'vetera oblitis iura refer sociis.' Tulli patruum omnes interpretes intellegunt L. Volcacium Tullum consulem anni 721 L. filium consulis anni 688. Eiusdem Horatius mentionem fecit c. III. 8. v. 12. Praetor urbanus fuit anno 708 (cf. Cic. ad fam. XIII. c. 14), anno 710 eum in Asia provinciae et copiis praefuisse ex epistula Ciceronis ad Atticum XIV. 9 conligitur, quamquam certum iudicium paucissima verba non permittunt. Consul fuit anno 721 (cf. Dio 49, 43, fast. Camp. in Zumptii comm. epigr. p. 12 et 33, Frontini de aquaed. I. 9, App. Ill. 27). Praeter haec nihil de Tullo minore scimus. Sin hic patruus superandus fuit Propertii patrono illum proconsulem extra Romam aliquo tempore fortiter et bene rem gessisse necessario efficitur. Sociis iura rettulisse censendus est. Nihil omnino de his rebus scimus. In Asia ille Tullus ante Actiacam pugnam proconsul non fuit, quia tota Asia cum Antonio stabat aut in eius potestate erat, sin ille quoque, Augusti in consulatu conlega, cum eo stetisset et Antonii iussu vel permissu provinciam occupasset et insignem bello se praestitisset, Dio narrasset, Propertius tamen fortasse non tetigisset. Quaenam sint haec a patruo in provincia apud socios bene gesta non possum dicere. Sed consideremus vocabulum 'meritas'. Si passive dictum est intelleges: 'tu patrui secures merebis atque ubi merueris eas superare conaberis' Similia Hertzbergius, conlegit (qu. P. p. 120) quibus adde v. I. 6, 34. Verum cum illa interpretatione pessime sequens pentameter convenit,

deinde Propertius nusquam 'meritus' aut 'immeritus' non activa significatione adhibuit vel potius Graeci medii vi cf. vv. III. 29, 13. IV. 7, 34. 15, 43. V. 5, 16. 7, 66, nec Propertius solus sed etiam Tibullus et Vergilius; Ovidius quoque excepta locutione 'meritus honor' saepissime. Sin non solum homo aliquis malignus sed quivis lector Propertii usu cogente interpretatur 'tu patrui secures supera dignas quae superentur' versus maxime offendit et si Propertius intellegi voluit patruum securibus dignum fuisse, vel illum consulem de civitate bene meritum esse, omni modo illam ambiguitatem debebat evitare. Tamen versum emendare, si emendandus est, non possum. Barthius Eschenburgio probante (lib. misc. p. 91) hunc versum intellexit de expeditione a Messalla Tibullo comitante (cf. Tib. I. 3) Augusti auspiciis in Asiam suscepta, qua gladiatores Cyzici per aliquod tempus ad Antonii victoriam ludis postea celebrandam se exercentes Antonio victo a Didio Daphnen missos propter suspectam Augusto fidem dissipavit obtruncandosque curavit, teste Dione c. 51, 7. Fortasse ipsam urbem Cyzicum Messalla in hac expeditione adiit. Anno 723 Augusti in consulatu conlega pugnae Actiacae intererat teste Appiano bell. civ. 4, 38. Post pugnam ad Celtas Aquitanosque subigendos missus est comitante Tibullo (cf. Tib. v. I. 7, 9). Deinde antequam anno 727 de illis populis triumpharet in Asiam missus est, iterum Tibullo comitante mox tamen aegrotante. Hunc rerum ordinem his rationibus motus statuo: 1. In pugna Actiaca aut post pugnam Actiacam in exercitu Augusti cuius parti Messalla praeerat dubito num cohorti aut Tibullo locus fuerit quem in Messallae exercitu in Asiam proficiscenti fuisse vv. Tib. I. 3, 1 sq. docent. 2. Post hoc iter tam infelici eventu susceptum Tibullus non secutus esset Messallam in bellum contra Aquitanos proficiscentem. 3. Appiani haec verba sunt (bell. civ. c. 4, 38): *περὶ Ἄκτιον ναυαρχήσαντα... ἔπεμψεν ἐπὶ Κελτοὺς ἀφισταμένους καὶ νικήσαντι ἔδωκεν θριαμβεῦσαι.* 4. Cur Augustus Agrippam Dione teste c. 51, 3 Romam misit post victoriam Actiacam, cur non consulem misit Messallam? Quia Aquitani defecerant et copiae tumultuosae disiungendae erant. Anno igitur 725 vel 726 Messalla in Asiam profectus est. Sin de hac Messallae expe-

ditione sermonem fieri in carmine I. 6 statues, primum quidem carmen I. 14 ante carmen I. 6 scriptum esse dicemus, quod per se non absurdum est, praeterea tamen Tullus Tibullum Messallamque comitatus esset, Propertius vero nec Tibulli nec Messallae aut amicus fuit aut amicum se esse simulavit. Post primum elegiarum librum editum Maecenatis inter amicos receptus est ut iure conligi videtur Tullo auctore, cum tamen iam ante hoc tempus Messalla ex Asia rediisse iudicandus sit. Tum Tullus anno 727 brevi post reditum suum novum iter in eandem terram unde rediisset instituisset cf. Pr. vv. I. 1, 25 sqq. et c. IV. 22. In Asia fuit cum Propertius carmen II. 7 scripsit, e. v. 18 hoc conligo. Denique hac interpretatione 'anteire' et 'patrui' non recte tradita apparerent. Hoc tamen Messallae in Graeciam iter praeter Crassi in Moesia bellum sola expeditio illis temporibus facta est cuius memoria ad nos pervenerit, sola cuius hoc Propertii loco mentio fieri potuisse videatur. Carmen I. 6 potuit post carmen I. 14, non potuit tempore discidii aut postea scribi. Ergo aut Volcacius fratris filio comitante et Messalla Tibullo comitante eodem fere tempore eandem ut videtur ob causam eandem in terram profecti sunt et eodem tempore redierunt, praesente enim Tullo minore carmen Propertii primum scriptum est, aut prius Tulli iter carminis I. 6 tempore suscipiendum susceptum non est. Duo enim itinera statuenda sunt et Barthii opinionem qua duo Tulli diversi carminibus donati sunt a Propertio (vita Pr. per annos digesta p. 80) refellere supersedeo. Ut dicam quod sentio suspicor L. Volcacio Tullo consulari eam expeditionem quam Messalla ex Gallia Aquitanis subactis reversus suscepit suscipiendam addictam fuisse non tamen ab eo susceptam esse, sed utrumque Tullum Romae mansisse et Tullum minorem Messalla ex Asia reverso cum sociis quibusdam iter sive studiorum honestorum sive voluptatis causa suscepisse in Asiam minorem. Non enim armis aut bello Tullum tam multos annos Cyzici quos degebat tribuisse carmen IV. 22 non obscure docet. Eiusdem carminis versus extremi illi coniecturae egregie favent cf. v. IV. 22, 40 cum v. I. 6, 34. De origine aut tempore itineris a Propertio in carmine I. 17 execrati nihil scimus. Periculum de quo in

carmine I. 15 sermo fit non naufragium sed morbus ni fallor morte et discessu sempiterno imminente fuit.

Maecenati Propertius cognitus erat ante alterum librum scribi coeptum. Aut ipso primo elegiarum libro edito ei pernotuit aut Tullo intercedente et ante iter suum novum poetae patronum quaerente. Benevolus ut recte Hertzbergius iudicavit patronus Maecenas poetae fuit, et hic, quamquam fortasse nunquam arto amicitiae vinculo inter se ambo iuncti erant, gratum suum animum ostendit duobus carminibus inter pulcherrimas elegiacae poesis reliquias conspicuis, carminibus II. 1 et IV. 9. Admiratus est Maecenas poetae ingenium, doluit poetam inter optimos insignem tam vilibus rebus ne honestis quidem diem et artem consumere. Optavit ut poeta maiora caneret. Ingeniosa quidem eademque grata ratione constanti tamen animo ille negavit se posse.

Ut patronus poetae factus est Maecenas ita etiam Augusto quin innotuerit Propertius nemo dubitabit, amicitiae autem aut non dubii favoris ante Propertii amores finitos ne unum quidem vestigium deprehenditur. Duobus eximiis carminibus Maecenatem celebravit, Augustum ante annum 737 vel 738, quo carmen V. 6 scriptum est, prorsus nullo. Carmen III. 10 absente Augusto ut Cynthiam terreret eiusque amorem recuperaret scriptum non absolutum est. Paucissimis versibus ubi tetigit Augusti gloriam absolvit, rarius eam tetigit quam ab huius temporis aliquo poeta Maecenati familiari tangi potuisse videatur. Quin etiam carmine II. 7 aperte Augustum irrisit, non Augustum sed magnum Caesarem eum appellat eludens, absentem irrisit, non nego, nec credo ipso poeta vivo hoc carmen in lucem prodiisse publicam, quia alio carmine Augustum aperte non laesit nec potuit pace Maecenatis. Ergo amores Propertii et amor Cynthiae praecipue furtivus Augusto summopere displicuerunt libidines tot legibus coercircituro. Cynthia mortua Augustum quoque digno carmine celebrare et licuit et libuit.

Reliqui quorum consuetudine poeta usus est hi sunt: Gallus quidam quattuor castigatur potius quam celebratur carminibus I. 5 10 13 20. Nobili loco natus est, puellas captat decipitque vago amore vv. 13, 5 sq., tandem ipse labitur uni

puellae strenuo amore devinctus vv. 10, 1—10; 13, 7 sqq., quamquam postea ne hunc quidem amorem confiteri superbior audet vv. 13, 13 sq.; idem enim ne pueros quidem aspernatur, aut fugit teste carmine 20. Non hic est Propertii propinquus de quo sermo fit in carminibus I. 21 et 22. Nec est Cornelius Gallus qui ex infima fortuna escendit ad praefecturam Aegypti teste Suetonio in Oct. c. 66, qui statim post expugnatam Aegyptum huic provinciae ab Augusto praefectus est teste Dione c. 51, 17 anno 724, qui annis 725 et 726 Romae non fuit. Hertzbergius Aelium Gallum intellexit. Sed quae volgo effertur Galli et Propertii fervens amicitia haec ubi adcuratius carmina consideraveris evanescet. Carmen quintum familiarem quandam eorum inter se consuetudinem spirat, non nego, reliquorum vero carminum nullum, de se publici iuris fieri quisquam hodie aequo animo ferret. Versus 10, 11—14 mera ludibria continent. Amicus concredidit poetae qui gratias agit, non quidem ut debuit et se didicisse fingit sancto in caloribus aut doloribus quos viderat silentio, pergit enim Gallus publice fastidii et superbiae in amore speciem prae se ferre ut ex carmine 13 apparet, verum poeta, se maius aliquid habere fide quam non habet, glorians suadet ut humillimum amicae animum ostendat, quo acerbiore consilio Galli superbiam carpere aut ludere non potuit. Hoc carmen publici iuris factum et omnibus notum Gallus nullo modo ferre potuit. Carmen tertium decimum praeter vocem 'amice' in v. 18 nullum amicitiae vestigium continet. Prior pars ira posterior iterum irrisione referta est. Versus 17 sq. nemo ab amico dictos aequo animo acciperet et ipsa vox 'amice' impudentiam poetae auget. Versu duodevicesimo dolores qui reticendi erant non obscure indicantur. cf. Silentiarii vv. VII. 3 sq. et Themist. or. XXII. p. 272 et Lucr. vv. IV. 1103 sqq. Turpissima in illo versu cogitare fides Propertii neminem vetat. Non lenius Gallus eluditur carmine vicesimo. Primum poeta prodit Gallum pueros amare, deinde monet ne incuriosior puerum quem amet a nympharum rapinis non defendat, hoc est, Gallus iubetur videre ne puer puellas Gallo anteponat. Fortasse tales rapinas iam factas stultus ille vir non viderat, donec poetae irrisionibus compe-

riret. Gallus igitur est homo superbior quam prudentior, qui non cavet ne ludibrio fiat, qui Propertii iram Cynthiae amore excitasse videtur. Non prorsus absimilis est illius Galli quem Catullus carmine LXXVIII. perfricat. Talia non quaesiverim in Aelio Gallo Aegypti praefecto fortasse Propertii amico (cf. c. IV. 12), quem certe post infelicem in Arabiam expeditionem exagitare perrexisset (poterat in carmine V. 1, 71 sqq. et saepius). Post primum librum scriptum tacet poeta de Gallo sive Maecenatis gratia sive nescio qua alia causa. Si similem virum quaeris habes etiam Asinium Gallum Pollionis filium, quem Augustus dicit regni avidum sed minorem in Tac. Ann. I. 13, qui Tiberio adulaturus non intellegit quo ille tendat in Tac. Ann. I. 12, quem Tiberius adulterum vocat in Tac. Ann. VI. 25, qui aperte Drusum suum non Tiberii filium esse profitebatur teste Dione c. 57, 2. Hic tamen natus anno 713, triumvir monetalis anno 737, consul anno 746, quo tempore Propertius primum librum scripsit vix potuisse censendus erit 'noscere amoris iter'.

Non certiora de reliquis poetae sodalibus pronuntiari possunt. Bassum poetam carmine I. 4 adloquitur. Videtur ille poematium Propertio misisse quo pulchras heroinas celebraverat simile Hesiodi Eoeis et Fontani de naidibus a satyris amatis carmini, cf. Ovid. ex Pont. ep. IV. 16 v. 35. Poeta respondens iocose monet ne iras Cynthiae invidiosae excitet. Hic Bassus potest idem esse quem Ovidius v. Trist. IV. 10, 47 iambis clarum vocat, ita ut Bassus sicut Montanus paribus et imparibus numeris gemino carmine nomen habuisse censeatur cf. Ov. ex Ponto IV. 16, 11 sq. Num tamen ille, ut Teuffelius voluit in litterarum Romanarum (ed. IV. § 254, 2) historia, Iulius Bassus sit rhetor qui Seneca teste (contr. X. 1, 13) consectari solebat res sordidas et inveniebat qui illas unice suspicerent, dubito.

Ponticum poetam Propertius adloquitur carminibus I. 7 et 9. Heroo versu ille clarus erat teste Ovidio Trist. v. IV. 10, 47; scripsit Thebaidem Antimachum fortasse secutus. Welcerus ep. cycl. I. p. 202, adsentiente Diltheio (de Call. Cyd. p. 2) ex versibus Prop. I, 7, 1 sqq. conlegit Propertium cum

Callino Thebaidem Homero attribuisse. Sed nec Callinum ita iudicasse prorsus certum est, nec apud Propertium eiusdem sententiae ullum vestigium deprehenditur. Nam si Ponticus laudatur quod contendat primo Homero sine dubio contendit cum principe epicae poesis non cum auctore carminis de eadem re scripti non servati. Deinde in versu II. 1. 21

'non veteres Thebas nec Pergama nomen Homeri'

verba 'nomen Homeri' non possunt ad aliud vocabulum referri praeter Pergama; ergo in hoc versu poeta certe plane oblitus est Homerum Thebaida quoque scripsise. Bassi et Pontici carmina sive edita sive inedita (cf. Bernhardyi in litt. Rom. hist. de his viris iudicium et Ov. ex P. ep. IV. 16, 39) brevi merita oblivione obruta sunt.

Demophoonta quem Propertius carmine III. 22 adloquitur Tuscum essè qui Ovidio teste (ex P. ep. IV. 16, 20) Phyllida cecinerat probabiliter Kiesslingius coniecit in libello qui inscribitur: Georgio Schoemanno gratulatur phil. ordo Gryphiswaldensium 1875.

Sequiter Lynceus crux carminis III. 34. Est poetae amicus qui in provectiore aetate amores aut vinum non despicit, qui ad philosophica studia incubuit, in arte poetica plus uni generi operam impendit. Difficillimi sunt vv. 29—42. Recte unus Scaliger versibus 31 sq. Philetam laudari Callimachum reprehendi iudicavit. Nam primum poeta Callimachum laudaturus vix poterat ineptiora et infirmiora verba eligere quam quae continet versus

'et non inflati somnia Callimachi';

haec laus frigidissima et vituperationi tam similis est quam ovum ovo. Non apparet ut hoc unum addam cui verba 'non inflati' opponantur, non apparet qua causa nisi ut increparet plurali dixerit 'somnia' pro 'somnium' (cf. v. II. 4, 16). Deinde sola Scaligeri interpretatione ea quae secunter particula 'nam' causali adnexa intelleguntur. Hertzbergii interpretationi refragantur particulae 'nam' et 'licet'; 'licet' nunquam desiderium, semper permissionem (in v. I. 8, 29 irrisionem) complectitur. Versus 33—38 aperte causas rerum continent ex Callimachi Aetiis de-

sumptas, recte in hac re Schneiderus (Call. II. p. 41) iudicavit, quae cetera addit de carmine Pr. III. 34 non probo. Sic enim illos versus (33—38) interpretor: 'Tu potius Philetam quam Callimachum in eis quae canes imitare, nam etsi cum Callimacho quoque persaepe amores canes, tamen quid tibi proderunt aliorum grandia fata sive bona sive mala sive epico sive elegiaco metro cantata? Tu angusto quidem ut Philetas et Callimachus 'incipe versus includere torno' sed Philetam non Callimachum secutus 'in tuos ipsius ignes, dure poeta, veni'. Ipsa ars poetica nihil valet in amore nisi ea recte utimur. Idem ille facere iubetur quod Propertius qui conviva regnet inter puellas ingenio suo, quem iuvet hesternis languere corollis, qui ut Varro Catullus Gallus fecerint carminibus suis suam puellam aeternam spondentibus memoriam laudet celebretque. In vv. 41 sq. hoc Birtius in Mus. Rhen. vol. 32 p. 412 recte vidit 'verba componere' esse grandia nova verba compluribus audacter compositis conformare et creare. Sententiam tamen hexameter pentameterque sibi poscunt hanc: desine grandia verba conformare superbis carminibus melicis, Aeschyleis tragoediis cf. Ovid. Am. I. 15, 15. Fortasse ille unam solam tragoediam scripserat 'Danaides' inscriptam qua Hypermnestram eiusque coniugem Lynceum celebravit, postea tamen quippe qui ipse ad amores incumberet tragoediis posthabitis Callimachi Aetiis operam dederat. Ergo si de Aeschyli tragoediis in v. 41 demum agitur non potuit de eodem poeta ante sermo fieri in v. 29. Inepte poeta postquam amicum vetuit tragoediis operam dare adderet: neve tu verba grandia Aeschyleo cothurno componas, an in epico carmine Aeschyleo cothurno verba grande sonantia et implicata carmina melica Pindarico ore Lynceus finxerat? Verba in v. 29 tradita non tetigerim, 'lecta' alio vocabulo non mutabo ne sequens versus otiosus videatur. 'Lecta' non minus tenendum est quam 'accepti' in v. I. 6, 34 et 'acceptas' in v. V. 11, 34. Fortasse Graecorum imitationi haec participia debentur. Sin 'Erechthei' recte traditum est, non quilibet Atheniensis hoc vocabulo significari potuit, quia Socrates et Aeschylus quoque Athenienses erant, sed is solus qui fortasse vera Erechthei proles habebatur, dico Solonem. Solonem Codridam fuisse

praeter Didymum (vide Plut. Sol. I.) omnes tradiderunt. Fortasse recondita aliqua fabula ille Erechtheum quoque inter gentis auctores habuit. Versus 31 adhuc emendatus non est. Sententiam desidero hanc: tu Battidis propriae puellae memorem imitare Philetam non inflati somnia Callimachi. Sic Callimachus aliorum amores etsi eadam gracili forma fortasse multo graciliore (cf. vv. IV. 9, 43 sq.) celebrans castigari potuit, quamquam sequens carmen ordine a poeta non inlato incipit 'Callimachi manes et Coi sacra Philetae' etc. Addo poetam semel certe non plane sibi stetisse in vv. III. 10, 25 et 13, 4. Praeterea quamquam Heimreichii (quaest. Prop. diss. p. 46 sq.) et Ribbeckii (Verg. prol. p. 57) argutias probare non possum, antequam poeta carmen III. 34 edidisset, perpolivisset. Lynceum Thebaida scripsisse vv. 39 sq. non plane efficitur. Similis est Lynceo scriptor carminis quod inscribitur 'Ciris'. Hic quoque provectiore aetate scribit, philosophiae est deditus Epicureae, non solum honores gessit sed etiam carmina iuvenis scripsit, ut ipse in exordio testatur. Verum hoc carmen Messallae aut filio aut nepoti dedicatum est et scriptum post annum 731, exordium hercle poterat etiam a panegyrici in Messallam auctore scribi. Quamnam philosophorum sectam Lynceus secutus sit dici nequit. Versus 51—54 poterat poeta de sua philosophia addere cf. el. IV. 5, 25 sq. Ergo utrumque poetam eundem esse non potest demonstrari.

Omnes hi poetae Propertii amici inferiorem in litteris Romanis locum tenent, tamen etiam cum quibusdam clarorum poetarum amicitia coniunctus erat. Vergilii se amicum fuisse ipse testatur luculentissime vv. III. 34, 61 sqq. circa annum 729 vel 730 scriptis. Ovidii consuetudine eum per aliquod tempus usum esse Ovidius testatur (Trist. vv. IV. 10, 45 sq. 53). Circa annum 735 maxime haec utriusque consuetudo extitisse videtur (cf. Ov. Trist. IV. 10, 50 sqq.). Propertius amici nusquam meminit. Sescenties Ovidius amici vivi et mortui locutiones et verba praedatus suis carminibus inseruit. Cornelium Gallum a Propertio in carmine III. 34 commemoratum sua manu anno 728 mortuum (cf. Dio c. 53, 23) per complures ut videtur extremos vitae annos, inde ab anno 724 (cf. Dio 51,

9 et 17) absentem nisi operibus suis et fama poetae non notum fuisse puto. Tibulli tamen Propertium per aliquod tempus amicum fuisse quamquam nusquam traditur suspicor. Nam ne Ovidium quidem unquam amicum suum vocat, non verbo amicitiam indicat. Deinde nonnullos quidem poetas singulis vel compluribus carminibus adloquitur sed hi sunt poetae inferioris notae, scriptores de quibus gloriatur vv. IV. 1, 12 sqq. Ubi vero Catulli Calvi Galli Varronis mentionem facit in vv. III. 34, 85 sqq. 25, 4 non potuit Tibullum commemorare; illi enim iam mortui erant, amicae laudatae erant, hic vero adhuc inter vivos erat. Tam inter se familiares quam Propertius et Vergilius aut Propertius et Ovidius fortasse ne erant quidem, nam eodem fere tempore in eodem artis poeticae genere palmam adpetebant, paribus fere viribus. Nam Propertius et Tibullus eam ob causam inimici nullo modo potuerunt esse quia alter alterum non raro imitando expressit, inimicitiae autem certum vestigium in neutrius carminibus usquam deprehenditur. Totum versum Propertius e Tibullo ipso vivo desumpsit cf. Tib. v. I. 8, 45 et Pr. v. IV. 25, 13:

Tib.: 'tollere tum cura est albos a stirpe capillos.'
Pr.: 'vellere tum cupias albos a stirpe capillos.'

alia imitationis vestigia praebebunt vv. Pr. I. 5, 14, Tib. II. 6, 12; Pr. I. 6, 5, Tib. I. 1, 55; Pr. I. 9, 23 sq., Tib. I. 8, 7 sq.; Pr. I. 13, 33 sq., Tib. I. 8, 47 sq.; Pr. II. 2, 1—2, Tib. I. 5, 1—2; Pr. III. 10, 18, Tib. II. 4, 26; Pr. III. 14, 27

'has pono ante tuas, tibi, diva Propertius aedes
exuvias, tota nocte receptus amans.'

iocose et Tibullum lenissime carpens vel ludens qui dixit vv. I. 9, 83 sq.

'hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
dedicat et grata sis dea mente rogat.'

Prop. III. 15, 23, Tib. I. 1, 69; Pr. III. 15, 25 sq., Tib. IV. 5, 15 sq.; Pr. III. 16, 46, Tib. I. 9, 12; Pr. III. 22, 16, Tib. I. 4, 70; Prop. IV, 1, 22, Tib. II. 6, 22; Prop. IV, 5, 24, Tib. II. 2, 20; Pr. IV. 6, 32, Tib. I. 9, 4; Pr. IV. 9, 49, Tib. II. 5, 25 et 55; Pr. IV. 15, 2, Tib. I. 2, 76; Pr. IV. 20, 4,

Tib. II. 6, 42; Pr. IV. 20, 10, Tib. IV. 3, 24; Pr. V. 4, 72 (probo 'pectus aperta') Tib. I. 6, 18; Prop. V. 5, 18, Tib. II. 4, 58; Pr. V. 6, 5, Tib. I. 7. 53; Pr. V. 6, 32, Tib. IV, 2, 22. Ergo ut concedam quaedam alii auctori utriusque fonti alia casui deberi, in plurimis quos conlegi versibus imitatio non fortuita deprehenditur atque saepe Propertius Tibullum aliquotiens fortasse hic illum imitando expressit. Diversissimi ceteroquin hi poetae erant animo et ingenio. Tibullus vir doli fraudisque expers pia religione deos colens amoris et rustici otii studiosus non totus tamen a Venere vinctus nemini obtrectabat, nec peregrinos suis civibus aperte anteponere audebat; verum Propertius deorum hominumque irrisor est poeta superbus Graecus magis quam Romanus, qui turbam amicorum invita Minerva versus scribentium ipsius sectatores non minus quam sodales ut Ponticum Rassum alios ferre non recusat, qui tamen rivales poetas secum de principatu in elegiaca arte poetica certantes odit eosque a se despici simulat, cum suam gloriam qua princeps in elegia sit saepius debito iactet. Diligenter carmina Tibulli lectitavit nec unquam fortasse vestigia eius pressisset si odio alter alterum persecutus esset. Superbior fortasse suae gloriae obtrectationem timens in carminibus suis de amico tacet. Tibullus non removit imitatorem amicum.

Non tamen amici Horatius et Propertius fuisse videntur. Ne hi quidem alter alterum commemorant; tamen et ingenio erant diversissimi et diversissimam artem colebant. Nec Horatius ex Propertii arte ludenti atque in vilissimis rebus dummodo ne sint ab amore alienae, ut ille ipse profitetur (cf. II. 1 exord.), effusa, ex solo fere amore alimenta sibi depromenti, magnum gaudium percipere poterat, nec Propertius ex Horatii grandibus velis lyricis. Ne sermonem quidem Propertii hic illic asperrimum durissimumque, obsoleta novis mixta, Romana Graecis perfusa, Horatio placuisse puto. Iam vero Horatium et Propertium re vera inter se inimicos fuisse Asconius Pedianus ut videtur tradidit de Vergilio haec narrans (Reiff. p. 66): 'quare coaevos omnes poetas ita adiunctos habuit ut cum inter se plurimum invidia arderent, illum una omnes colerent Varius Tucca Horatius Gallus Propertius.' 'Va-

rius et Tucca Vergilii et Horatii contubernales habentur inlustres' (Reiff. p. 48). Inter Gallum et Propertium nihil invidiae aut fuit (cf. c. III. 34 fin.), aut esse potuit. Ergo invidia inter se ardebant Propertius et reliqui praeter Gallum. Non est causa cur de hac re dubitemus. Praeterea fortasse recte sunt quae Paldamus (Römische Erotik p. 40) de duabus poetarum sectis disputavit, quarum altera Horatii auspiciis Romanas res Graeca forma scribendas esse censuit, altera a Graecis cum forma quodam modo res quoque describendas desumpsit praeeuntibus Catullo Propertioque. Horatii in arte poetica de Plauto Catullo aliis iudicia (Hor. ep. v. I. 19, 23 Prop. IV. 1, 1 sqq.) haec confirmare videntur. Ne in Graecorum quidem poetis elegiacis aestimandis consenserunt Horatius et Propertius. Hic Callimacho in elegia palmam praebet, Mimnermum semel commemorat v. I. 9, 11:

'plus in amore valet Mimnermi versus Homero',

hoc est, quilibet elegiacus poeta amores canens praestat in amore insigni epicorum carminum principi. Contra Callimachus is erat cuius nomine et gloria inter Romanos ipse solus dignus sibi videretur (IV. 1, 1 sqq. V. 1, 64). Verum Horatius Mimnermum Callimacho anteposuit veterem Graecum poetam Alexandrino, fortasse Propertium castigans dicit ep. II. 2, 100:

discedo Alcaeus puncto illius, ille meo quis?
quis nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.

Incredibile igitur est alterum ex altero locutiones vel verba desumpsisse. Errat Teuffelius dicens in hist. litt. Rom. § 246, 2 'Anklänge an den ersteren (Horatius) sind aber bei Properz nicht selten wie' etc. Praeter vv. Pr. IV. 23, 23, Hor. sat. I. 10, 92 ('i puer et citus haec' uterque versus praebet) nusquam similitudo fere ulla deprehenditur atque verba 'i puer et citus haec' communi hominum usu trita erant.*) Etiam vv. Pr. IV. 18, 22 et Hor. od. I. 28, 16 sententiam continent in scholis

*) 'i, citus i' quondam conieci pro tradito 'exclusis' in carmine IV. 16. v. 20 scribendum esse, fortasse recte.

sine dubio continuo vexatam. Semel bisve tamen fortasse Propertius Horatii meminit, dicit in initio carminis III. 23:

'Cui fuit indocti fugienda haec semita volgi,
ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.'

Fortasse irridet Horatii versum primum carminis III. 1: 'odi profanum volgus et arceo.' Discrimen certe duorum carminum non leve est. Deinde fortasse in v. I. 8, 43:

'nunc mihi summa licet contingere sidera plantis',
(sive dies seu nox venerit illa mea est)

facete irrisit Horatii versum c. I. 1, 36

'sublimi feriam sidera vertice.'

Ergo Propertii amicus Horatius non fuit nec Ovidii (cf. Teuffelii litt. Rom. hist. p. 431, 4) aut Domitii Marsi (cf. ibid. § 243).

Obtrectatores ut hoc addam Propertio non defuisse vv. III. 13, 13 sq. IV. 1, 12 sqq. docent.

Amicos amicae sequantur. Statim post bullam depositam Veneris disciplina per Lycinnam initiatus est ipso teste vv. IV. 15, 3 sqq.:

'Ut mihi praetexti pudor est velatus amictus
et data libertas noscere amoris iter,
illa rudes animos per noctes conscia primas
imbuit, heu nullis capta Lycinna datis.'

In versu 3 Hauptii et Heinsii 'ablatus' (an invito pudor poetae ereptus est?) non magis probo quam quod traditum est 'velatus' aut quod Hertzbergius recepit 'elatus.' Sententiam hanc desidero: ut mihi praetexti pudor est sublatus amictus. Serva Cynthiae Lycinna fuit cf. v. IV. 15, 43. Ne post absolutam quidem primam disciplinam Lycinnae illecebras durus fugit, sed aliquotiens quidem pristinum amorem grato animo recordatus esse videtur, nisi me plane fallunt eiusdem carminis versus duo extremi:

'fabula nulla tuas de nobis concitet aures,
te solam et lignis funeris ustus amem.'

Placanda erat Lycinna, ne apud dominam in poetam saeviret. Diu tamen illud Lycinnae servitium non durasse opinor, ut iam exposui, non fugisset dominam, non mentitus esset Pro-

pertius in v. I. 1, 2. Nisi omnia fallunt eadem hora Cynthiam serva multo formosiorem et vidit et amavit cf. vv. IV. 15, 9, III. 32, 1 sq., IV. 10, 15. Amoris ardor et indefessa constantia hoc spondent. Fortasse absente Cynthia Lycinnam et cognovit et convenit. Fortasse 'Lycinna' verum Graecae servae nomen fuit. In ancillis quarum aut sortem iniquam deflet Cynthia mortua poetae per somnum apparens in carmine V. 7, aut quarum impietatem increpat, aut quas poetae superstiti commendat Lycinna non est, fortasse eam domina vendiderat ut Lygdamum se vendituram esse simile ob crimen minatur c. V. 8. vv. 79 sq.

Lycinnam igitur post breve temporis spatium dimisit dominam deperiens, per octo annos eodem fere ardore eadem constantia illi serviturus, nullam amicae aut ob avaritiam aut ob perfidiam aufugiturus, amicorum nec risui (IV. 25, 1 sq.) nec probis consiliis cessurus. Verum dixit vv. IV. 24, 13 sq.

'Correptus saevo Veneris torrebar aheno,
vinctus eram versas in mea terga manus.'

Idem qui superbit versu IV. 1, 12

'scriptorumque meas turba secuta rotas',

'unius servus amoris erat' (v. III. 13, 36). Aliquotiens ipse miserrimam suam condicionem cognovit, cf. vv. I. 6, 26 sq. IV. 11, 7, 8. Ne mortua quidem Cynthia in Propertii animo suam memoriam extingui passa est teste carmine V. 7. Huic amori optimos vitae annos consecravit. Post Cynthiam sepultam ipse paucos per annos superstes fuit. Huic uni celebrandae musam servire iussit, cf. vv. III. 12, 22, I. 7, 24, III 13, 36. Ubi Cynthia irata aut infesta est poetae, ipsa musa lenta sedet. Paucissima carmina reperiuntur, si postremum librum omittimus, quae non aliquo modo amorem eius sive felicem sive infelicem spectent. Verum fatetur, iuvenum ardoris est magnus poeta (I. 7, 24), si sobrius Amoris tela quamvis ipsi fuerint fatalia propulisset, admodum dubium est num eadem facilitate eadem gratia, qua levis soror, severa musa ei pulcherrima carmina suppeditasset; duo suppeditavit carmina V. 6 et 11. Novum nomen fictum poeta amicae dedit ut Catullus Tibullus Ovidius (cf. Trist. v. IV. 10, 60) puellis suis. Apu-

leius reprehensus quod pueros aliquot fictis nominibus vocaverit dicit in Apologiae capite decimo: 'eadem igitur opera accusent C. Catullum quod Lesbiam pro Clodia nominavit et Ticidam similiter quod quae Metella erat Perillam scripserit et Propertium qui Cynthiam dicat Hostiam dissimulet et Tibullum quod ei est Plania in animo Delia in versu etc.' Idem docet scholion ad Iuv. sat. VI. v. 7 a Barthio adv. 46, 3 suppeditatum aut antiquissimum aut recentissimum: 'Cynthia Propertii amica sumptuosa proprio nomine Hostia dicebatur, ait autem uxorem illam rusticanam non fuisse similem Cynthiae quae luxu vestium et margaritarum oblectabatur ut saepe conqueritur Propertius: quid iuvat ornato procedere vita capillo etc.' Hic ergo scholiasta Propertium ipse legit, atque ut sequentia testantur legit Catullum quoque. Nihilo minus Hostiam Propertii amicam vero nomine appellatam esse pace duorum testium honestissimorum dixerim incredibile est. Primum in Cynthia sola lex non valet quam statuit Bentleius ad Hor. c. II. 12, 13, qui scholiastae vestigia premens Horatiani dicentis 'eodem numero syllabarum commutationem nominum fecit' addit id factitatum esse a poetis ut qui eius rei conscii essent facile pro ficto nomine verum substituere possent sine versus dispendio. Haec lex Augustea aetate nullam praeter Cynthiam exceptionem experta est. Sub Villio enim in v. Hor. sat. I. 2, 64 Annium Milonem latere versus egregie patitur sententia non patitur, ut recte Bentleius monuit. Sed nomina Cynthia et Hostia plurimis locis in Propertii carminibus permutari non possunt. Potest verum falso nomini substitui in vv. I. 1 1 3 8 22 4 8 6 16 8 8 11 8 12 6 20 15 26 18 22 II. 5 28 III. 16 11 32 3 8 33 2 34 93 IV. 21 9 25 6 V. 7 3 8 15 63; non potest substitui in vv. I. 4 19 25 5 31 8 42 11 1 23 26 12 20 15 2 17 5 18 5 6 31 19 1 15 21 II. 5 1 4 30 6 40 7 1 19 III. 13 7 57 16 1 19 1 7 24 2 5 29 24 30 25 IV. 24 3 V. 7 85 8 51, accedit Iuvenalis versus sat. VI. 7. Deinde quis fuit doctus ille avus de quo sermo fit in v. IV. 20, 8? Certe non Hostius poeta Histrici belli scriptor prisci obsoletique sermonis sui causa a Servio Macrobio Festo Prisciano commemoratus (cf. Weicherti poet. lat. reliqu. p. 13 sqq.) unus ex illis priscis poetis quorum no-

mina audire his Graeculis novis poetis doctis horrori erat, heres poesis Ennianae, qui annales continuavit eiusdem Ennii quem patrem quidem Propertius frigide vocat v. IV. 3, 6, cuius hirsutam coronam superbus filiolus spernit (v. V. 1, 61), cuius ut omnium qui annales scripserint duram coronam reicit v. IV. 1, 15, quem Ovidius arte carentem vocat v. Am. I. 15, 19, quem idem gravem, ingenio maximum arte rudem vocat v. Trist. II. 424, idem nihil annalibus hirsutius esse professus Trist. v. II. 259. Ergo Hostius priscus annalium scriptor primus post Ennium ceteroquin fere ignotus non poterat a Propertio doctus vocari et is a quo splendida Cynthiae fama refulgeret. Calvum doctum vocavit v. III. 34, 89 non Hostium. Nec ille propria quidem vocabuli significatione Cynthiae avus temporum ob rationem vocari potuisset sed avi aut pater aut avus avi. Hic vero poeta solus est Hostius quantum scimus aliqua laude dignus. Nam si omittimus quae Weichertus l. c. de Hosto Hostilio gentis proavo fabulatus est, duo Hostii restant de quibus aliquid traditum accepimus, uterque tamen infamis prior ob parricidium teste Plutarcho in vita Rom. c. 22, posterior ob avaritiam libidinemque teste Seneca (Nat. quaest. I. 16). An hi erant inlustres illi avi quos Cynthia iactare poterat (vv. III. 13, 10 et IV. 20, 8)? Ignobilissima et ignotissima Hostiorum gens fuisse videtur. Mihi vero vv. III. 13, 10 et IV. 20, 8 contemplanti avo opus esse videtur non solum docto aut inlustri sed inlustrissimo, cuius ne hodie quidem memoriam obiisse crediderim. Ergo nomen puellae non recte traditum esse concedendum erit, quamquam nihil certi ego hoc loco proponere possum. Conieci quondam pro Hostia duabus litterulis lenissime mutatis legendum esse Roscia, ita ut doctus avus fuerit Q. Roscius Gallus (cf. Hor. v. ep. II. 1, 82), qui temporum quoque ob rationem Cynthiae avus esse potuit, cum natus sit circa annum 620. Versus III. 13, 10 similiter ac vv. V. 9, 34 et 11, 30 explicandus esset. Favent huic coniecturae puellae pulchritudo (cf. Catuli verba apud Cic. de nat. deor. c. I. 28), artis scaenicae studium cf. vv. II. 3, 17 sqq., quod ipsa saepe non invita ut videtur docta vocatur, quod versu III. 11, 6 vetatur huius nominis gloriam post mortem se consecuturam esse sperare. Concedo histrionem

etsi celeberrimum non eum esse potuisse a quo splendida matronae Romanae gloria refulgeret. Sed potest obici antiquorum matronae Romanae morum nihil fere in Cynthia indagari posse. Si non Roscii (cf. quae Cicero de moribus eius in oratione pro illo habita dicit) tamen volgaris scaenicae gentis studia cum ardore quodam amplexa est.

De parentibus et propinquis Cynthiae pauca scimus. Pater videtur ante Propertii amorem obiise, matrem habuit superstitem, ut testantur vv. II. 6, 11 III. 15, 20, sororem habuit, cf. v. II. 6, 12, fortasse utraque ante carmen V. 7 scriptum (cf. v. 23) mortua erat, alios propinquos habuit cf. v. II. 6, 8, amicas (cf. ibid.) ut amicos omittam. Sed quaenam ipsa fuit, num libertina aut meretrix ut plurimi hucusque iudiaverunt? Carmine II. 7 luce clarius efficitur amantes matrimonii vinculo iungi non potuisse. Promittit enim poeta se nunquam uxorem ducturum esse Cynthiae propter amorem, ne verbum quidem de ipsius cum Cynthia ineundo matrimonio, firmissimo illius amoris vinculo, addens. Periculum erat ne uxorem lege ducere cogeretur, de Cynthia ducenda ne cogitat quidem. De iusti matrimonii impedimentis Walterus (Geschichte des röm. Rechts bis auf Justinian § 521) egit. Plurima ab hac quaestione prorsus aliena sunt. Libertina Cynthia non fuit, avum enim habet celeberrimum (cf. v. IV. 20, 8), fortunata est domus eius (ibid. v. 9), illustres avos iactare potuit (v. III. 13, 10), eadem carmine III. 23 sumptuosa mulier est quae non reiecto libera vadat amictu. Adsentior Gruppio qui primus negavit eam libertinam fuisse (Röm. Elegie I. p. 342). Eosdem ob versus non videtur publice in scaena egisse; plerumque enim libertinae aut homines infimae plebis in scaenam prodibant. Nec probabile est deprensi adulterii infamiam vel alius criminis turpitudinem hisce temporibus a senatu vel a principe tolli non potuisse, neque ut hoc fieret poetam optaturum fuisse. Ne meretricem quidem publicam Cynthiam fuisse docent vv. I. 5, 7, II. 1, 49, III. 13, 9, c. III. 23 et 24, vv. IV. 14, 29 sqq. (conf. Hor. sat. v. I. 2, 94) V. 7, 39. Viles quaerit poeta in carmine I. 1. Me iudice iam ante Propertii amorem Cynthia in iusto matrimonio collocata erat. Haec sola coniectura omnibus perpensis

restat invicta. Quae Hertzbergius contra monet (quaest. Prop. p. 35) pace Baehrensii qui ea probat (in editionis Prop. p. LI.) dixerim puerilia sunt, aliud est solam Cynthiam, aliud uxorem et Cynthiam amare et convenire. Primum Cynthiam maritam fuisse carmen II. 7 spondet. Hac sola condicione Cynthia poetae uxor, quamdiu quidem coniunx viveret, nullo modo fieri potuit. Poeta poterat coniugio ab amica abduci, puella seiuncta erat, magis seiungi non potuit, cf. vv. I. 8, 21 (probo 'taedae') II. 6, 41. Versus II. 7—12 minime eum qui vagam puellam adloquitur sapiunt, sin Cynthia vaga puella fuit, lege infamis, in quam stuprum non committeretur, poterat concubinatu publice riteque sibi iungere puerosque tollere quod nullo modo eum sperare potuisse vv. 13 sq. et 20 ostendunt. Ergo puella ingenua fuit non lege infamis. Maritam vero eam fuisse satis superque demonstratur Iuvenalis testimonio qui initio satirae sextae haec dicit:

'Credo Pudicitiam Saturno rege moratam
in terris . . .'
silvestrem montana torum cum sterneret uxor
frondibus et culmo vicinarumque ferarum
pellibus, haud similis tibi Cynthia nec tibi cuius
turbavit nitidos extinctus passer ocellos.'

Comparatio non modo claudicaret sed prorsus nulla esset, nisi Cynthia sicut Lesbia uxor cum sumptuosa tum impudica fuisset, de fide enim coniugali agitur. De matrimonio cum Propertio fortasse inito non cogitandum esse Lesbia quae sequitur docet. Dicit poeta: montana illa uxor pauper quidem et obscura pudica tamen fuit, non similis Cynthiae aut Lesbiae, Romanis matronis, quae divites impudicae tamen fuerint, nec eo minus carminibus celebratae sint. Deinde Propertius dicit in v. III. 18, 33:

'cum tibi nec frater nec sit tibi filius ullus',

hoc de filio additamentum otiosissimum ne dicam impudentissimum esset si non marita fuisset. Tum vv. III. 23, 20 sq. dicit:

'nec dicet timeo, propera iam surgere quaeso,
infelix, hodie vir mihi rure venit.'

et v. 22 . . . 'nolim furta pudica tori.' Sine dubio hi versus de Cynthia eiusque coniuge intellegendi sunt (cf. c. III. 24 et V. 5). Versibus III. 32, 43 sqq. poeta haec dicit:

'O nimium nostro felicem tempore Romam
si contra mores una puella facit.
haec eadem ante illam impune et Lesbia fecit,
quae sequitur certe est invidiosa minus.'

et quae secuntur. De violato coniugis non Propertii amore agitur, id quod demonstrant vv. 21 sqq. 31 sq. 55 sqq. Lesbiae quoque nomen hoc demonstrat. Praeterea coniecturae meae egregie favent vv. IV. 3, 47 sqq.

'Quippe coronatos alienum ad limen amantes
nocturnaeque canes ebria signa fugae,
ut per te clausas sciat excantare puellas,
qui volet austeros arte ferire viros.'

cum quibus versibus conferas Ovid. Trist. v. II. 461:

'multaque dat furti talis praecepta docetque
qua nuptae possint fallere ab arte viros.'

De Tibulli carminibus, quibus furtivum amorem celebret, haec dicit, secuntur versus duo, novum argumentum opinioni meae:

'invenies eadem blandi praecepta Properti,
districtus minima nec tamen ille nota est.'

Nimirum Propertius omnibus carminibus suis non quidem artem amandi, pluribus enim veris et propriis praeceptis opus fuisset, sed artem furtive amandi, coniuges fallendi dedit, quia Propertius omnem operam omne ingenium furtivo amori celebrando navavit. Hanc illorum versuum Ovidianorum veram esse interpretationem non negabis ubi conspexeris quae praecedunt et quae secuntur. His praemissis qui e v. II. 6, 10 conligeret Cynthiam a coniuge filium habuisse ei ego nescio an assentirer, poterat enim hic filius ante versum III. 18, 33 scriptum utpote ab impudica matre suis ipsius gaudiis posthabitus perire. Aliquid etiam hi versus ad comprobandam meam sententiam faciunt: II. 6, 25 sq.

'templa Pudicitiae quid opus statuisse puellis,
si cuivis nuptae cuilibet esse licet?'

II. 9, 42: 'et furtim misero ianua aperta mihi.'

II. 2, 4: 'Iuppiter ignoro pristina furta tua.'

I. 3, 43 sq.: 'Interdum leviter mecum deserta querebar
externo longas saepe in amore moras.'

(cf. v. V. 8, 83, Ov. Her. ep. V. 162.) V. 7, 15 sq.
'iamne tibi exciderant vigilacis furta Suburae
et mea nocturnis trita fenestra dolis?'

Adicerem vv. IV. 8, 25 sq. si eo loco quo traditi sunt ferri possent. Ne ii quidem loci quibus poeta turpitudinem amoris sui ipse agnoscit, neglegendi sunt, vv. I. 6, 25 sq.
'me sine quem semper voluit Fortuna iacere,
hanc animam extremae reddere nequitiae,'

II. 3, 4 'et turpis de te iam liber alter erit'

III. 16, 35 sq. 'at pudeat, certe pudeat, nisi forte quod aiunt
turpis amor surdis auribus esse solet.'

Qui in voce 'puella' offendit adeat versus IV. 12,17, 13,23. Eodem iure hoc vocabulo Propertius usus est quo Catullus Tibullusque.

Quisnam Cynthiae coniunx fuerit nescio, puto tamen eum per plurimum tempus Romae non fuisse, cf. cc. I. 3, I. 16, vv. II. 5,1—2. 6,1—8. III. 18,35. 23,19 sq., 29,23 sq. Quo tempore carmen III. 32 compositum est coniunx inter vivos non fuisse videtur, dicit enim poeta vv. 27 sq.: tu non ut Lesbia coniugem occidisti quicquid rumor inimicus dicet. Non puto hoc carmen post annum 728 vel 729 scriptum esse.

Ergo uxor quidem Cynthia fuit nec mulier togata qualis Delia Tibulli amica (cf. v. Tib. I. 6, 67 sq.) sed mulier stolata, matrona, cf. vv. III. 23, 13 sqq., IV. 14, 29 sqq. (conl. Hor. sat. I. 2, 94). Lesbiae ut ex Iuvenalis sextae satirae initio apparet similis fuit, nec montanis uxoribus Iuvenalis duas meretrices sed duas matronas opponere debuit, non secundum sed primum mulierum ordinem. Coas vestes non aspernata est (vv. I. 2, 2, II. 1, 6, V. 5, 23, 55) non tamen ut corporis formam nudam ostenderet sed ut ornatior incederet. Anulum equestrem gestabat (cf. v. V. 7, 9); dives erat (cf. vv. I. 3,41, cc. III. 23 et 24, vv. IV. 14, 29 sqq. III. 29, 26). Verum casta matrona mehercle non fuit. Frustra sive ipsa se laudat sive poeta fidem castitatemque eius laudibus effert his locis:

I. 1, 5 'donec me docuit castas odisse puellas'.
I. 6, 18 'et nihil infido durius esse viro.'
11, 17 'non quia perspecta non es mihi cognita fama',
II. 1, 49 sq. 'si memini solet illa leves culpare puellas,
et totam ex Helena non probat Iliada.'
III. 29, 13, 32 sqq. 'me similem vestris moribus esse putas?
non ego tam facilis, sat erit mihi cognitus unus,
vel tu vel si quis verior esse potest.'
IV. 6, 9 sqq. 19 sqq. 'gaudet me vacuo solam tabescere lecto,
si placet insultet Lygdame morte mea,
non me moribus illa sed herbis improba vicit.'
III. 34, 11 'quod si non constans illa et tam certa fuisset.'

Non movemur querelis quas emittit in carmine V. 7 (cf. vv. 13, 21, 52: 'iuro ego me servasse fidem' etc.) Perfida mulier fuit, duris moribus, ut coniugem continuo decepit etiam Propertii aliorumque amorem elusit. Hi versus hoc ostendent: I. 8, 17; 13, 4; 15, 1 sqq.

'saepe ego multa tuae levitatis dura timebam,
hac tamen excepta Cynthia perfidia';
23 'quarum nulla tuos poterat convertere mores',
25 sq. 'desine iam revocare tuis periuria verbis
Cynthia et oblitos parce movere deos.'
35 sqq. 16, 9 sq.
'nec possum infamis dominae defendere noctes,
nobilis obscenis tradita carminibus.'
11 sq. 'nec tamen illa suae revocatur parcere famae
turpior et saecli vivere luxuria.'
47; 17, 16; 18, 5 sq., 23 sqq.
II. 5, 1 sqq. 'hoc verum est tota te ferri Cynthia Roma
et non ignota vivere nequitia?
haec merui sperare? dabis mihi perfida poenas.'

21, 28; 6, 1 sqq., 37; 8, 5, 13 sq., 16; 9, 1, 2, 19 sqq., 31 sqq. cc. III. 16, 17, 21. 23. vv. 24, 15 sqq.

'ah peream si me ista movent dispendia, sed me
fallaci dominae iam pudet esse iocum.'
47 sq. 'dura est quae multis simulatum fingit amorem
et se plus uni si qua parare potest.'

26, 3; 28, 6; 32, 7 sqq., 17, 29 sq., 45 sq., 62. IV. 5, 2; 19, 2 sqq. c. 20. v. 21, 7. Idem denique ostendunt rixa qua in carmine IV, 8 gaudet dolente animo et carmen V. 5, carmen V. 8 quoque. Matrona fuit, nec tamen timebat in triviis Veneris operibus se dare vv. V. 7, 19 sq. Deos periuriis violavit cf. vv. I. 15, 25 sq. 35 sqq. III. 16, 47 sqq. 28, 6 sqq. In ipsis templis peccavit (vv. II. 6, 27 sqq. III. 19, 10). Isidis sacris operam dedit, ut amatorem promissa nocte deciperet, cf. vv. V. 5, 33 sq. et c. III. 32. Infamis vocatur vv. I. 16, 9 sqq. cf. vv. II. 5, 1 sq. III. 18, 37; 32, 21 sqq. Contemnit murmura famae (v. II. 5, 29). Dura puella fuit (vv. I. 17, 16. II. 1, 78). Frustra mite servitium poeta iactat v. III. 20, 20, grave erat (v. I. 5, 19), superbum (v. IV. 17, 41), auro puella foede se vendidit, cf. c. III. 16. IV. 13. V. 5. v. III. 23, 17; frustra poeta sinceritatem amicae laudat vv. I. 8, 27 sqq. III. 20, 25 sqq. III. 26, 21 sqq. Aliquid gaudii certe etiam e carminibus poetae percepit, cf. vv. I. 8, 40. III. 26, 25 sq., tamen quamquam amorem se non emisse contendit, non solum carmina sed etiam munera amicae dare cogebatur, cf. vv. II. 8, 11 sq. Aliquotiens ipsa blandis precibus amorem prodidit cf. vv. I. 6, 5 sqq. 15, 42. III. 20, 3 sqq., num tamen in his solo amore mota fuerit, iure dubitabit qui leget v. IV. 25, 5:

'semper ab insidiis Cynthia flere soles.'

Plurimos amatores conlegit cf. cc. I. 16. II. 6 et vv. II. 3, 33. III. 19, 5. Nomen habebat (v. III. 20, 19). Repudiato infamiam movet cf. vv. I. 4, 21 sq. 5, 25 sqq. III. 24, 7, quem recepit invidia sequitur cf. vv. I. 18, 7. III. 17, 11; 26, 21 sq. Mulier erat luxuriosa, quae non solum forma et artibus sed etiam quaesitis inlecebris, Cois vestibus, gemmis pretiosis, unguentis, faciei medicaminibus (v. IV. 24, 8) iuvenum calores ciere studebat quam plurimorum cum dolore poetae cf. vv. III. 18, 23 sqq. et c. I. 2.

Contra poeta quantopere Cynthiam amaverit, infelicissime amaverit, nefas est dicere. Nullis puellae moribus deterretur cf. v. I. 17, 16

'quamvis dura tamen rara puella fuit.'

Repudiatus ipse redit supplex ut ipse pulcherrime testatur

carmine III. 25, amorem infelicem reiectumque non dimittit cf. vv. I. 12, 19 sq. 15, 29 sqq. 18, 13 sq. 23 sqq. II. 9, 43 sqq. III. 17, 17 sq. 24, 39 sq. 25. Gravissima incommoda labores mortem ferre non recusat cf. vv. II. 9, 51. III. 24, 29 sqq, 26, 35 sqq. 57 sq.; cautior tamen est in v. IV. 21, 33. Non igitur ipse potissimum (paululo confidentius fidem suam iactans v. III. 20, 34), sed puella increpanda est quod poetae quoque fides aliquotiens labitur, cf. vv. I. 1, 5 sqq. c. II. 4. vv. III. 22, 1—14, 23 sq. cc. III. 23 et 24. vv. 29, 14. IV. 15, 45; 16, 9; 19, 1. V. 7, 27 sq., 39 sq.; 8, 28 sqq. Non minus tamen formosam puellam fuisse quam perfidam credere debemus, alioquin poetae indefessus amor intellegi aut explicari non posset. Ipse in utramque partem recte iudicasse videtur v. II. 5, 28:

'Cynthia forma potens, Cynthia verba levis.'

cf. I. 17, 16: 'quamvis dura tamen rara puella fuit.' Non recte Weichertus putavit (de Hostio poeta § 5) poetam non tantum eius forma quantum ingenii venustate captum esse atque amore irretitum. Despicere se quidem formam Cynthiae iratus dixit c. IV. 24, maiora iactat vv. I. 4, 11. II. 3, 9. III. 13, 9. Pulchritudinem corporis, quamvis annis maior fuerit (III. 18, 19 sq.), amplissimam possedisse, artes vero invitis potius Minerva musisque iactasse videtur (cf. vv. III. 11, 3—6). De forma eius hi versus sufficient: II. 2, 1 sqq.

'Liber eram et vacuo meditabar vivere lecto,
at me composita pace fefellit Amor.
Cur haec in terris facies humana moratur?
Iuppiter ignoro pristina furta tua.'

I. 2, 7, 30; 4, 5—10; 19, 15; II. 3 sqq. (quamquam faciem minoris quam artes aestimat, tamen non potest facere quin redeat ad faciem vv. 32 sqq. 39 sqq.) 5, 28. III. 12, 33 sq. 20, 19:

'quod si nec nomen nec me tua forma teneret
posset servitium mite tenere tuum'.

24, 18, 40 sq. 29, 25—30: 'heu quantum per se candida forma valet!' 33, 36; 34, 4. IV. 8, 35:

'gaude quod nulla est aeque formosa, doleres
si qua foret, nunc sis iure superba licet.'

10, 17 'et pete qua polles ut sit tibi forma perennis
inque meum semper stent tua regna caput.'
20, 7 'est tibi forma potens sunt castae Palladis artes.'
23, 13 'an tibi nescio quae visa est formosior?'

Laudat poeta etiam artes puellae sive ne solo formae amore matronam adiisse videatur sive puellae gratia quae docti avi docta neptis videri voluit; aliquid fortasse etiam gavisus est quod carmina sua a puella benigne et grato animo recepta et laudata erant. Saepius tamen se sola puellae forma inflammari non obscure fatetur. Artes formae anteponit in vv. I. 4, 11, II. 3, 9, carmina puella facit (cf. vv. I. 2, 27, II. 3, 21 sqq.), carmina poetae legit, colit recitat probat (cf. vv. III. 13, 9; 24, 21; 26, 25; 33, 38). Minervae artes habet vv. I. 2, 30. IV. 20, 7, quamquam nere quoque et texere scit vv. I. 3, 41. IV. 6, 16, num vero hanc artem saepe exercuerit dubito, sciebat enim etiam vino nocturnam tristitiam expellere (vv. I. 16, 5. III. 33, 35). Cum gratia loquitur (v. I. 2, 29), impudica tamen saepe, permittit enim poeta v. IV. 10, 24 'ut sint nequitiae libera verba tuae' (fortasse igitur in v. V. 8, 22 Marklandus et Itali quidam teste Burmanno recte 'iocos' scripserunt). Formose saltat v. II. 3, 17, lyra insignis est vv. I. 2, 28; 3, 42; II, 1, 9; 3, 19 sq. Doctam poeta vocat puellam vv. I. 7, 11, III. 13, 11 (II. 3, 20). Verum meminerimus eorum quae Ovidius dixit in Arte am. vv. II. 281 sqq.:

'sunt tamen et doctae, rarissima turba puellae,
altera non doctae turba sed esse volunt.'

Carmina recitare, lyra canere, puellae innuptae non raro didicerunt Romae cf. Hor. sat. v. I. 10, 91, Ovid. Am. vv. II. 4, 25 sqq. Art. am. vv. III. 315, 349, Stat. silv. v. III. 5, 63 (cf. etiam Plin. ep. IV. 19). Tamen qui Cynthiae mores adcuratius considerat vix potest facere quin ei in mentem veniat histrionum illarum amatricum, poetarum grammaticorumque interpretum a Iuvenale sexta satira castigatarum. Gaudet Cynthia se laudari quod formose saltet Iaccho (v. II. 3, 17), ludis corrumpitur v. III. 19, 9, rivalis carminis III. 24[b], ipse aut histrio aut poeta fuit. Ipsa annis maior poetam odit iuvenem v. III. 18, 19; ergo quia poeta ne munera quidem continuo Cynthiae

dedisse videtur, ob ingenium artemque eum a perfida puella amatum esse potissimum putes. Eo vero libidinis avaritiaeque foedissimae processit ut inlustris matrona lenae disciplinam sustinere non recusaret. Puto enim Cynthiam esse cui illa praecepta meretricia pronuntiantur in c. V. 5. Primum enim lena poetae inimicissima fuisse multaque tristia intulisse videtur, cf. vv. 17 sq. 54 sqq., 61 sq., 71 sq. Docet lena puellam diutius a Propertio amatam, cf. v. 72. Cynthiam hanc esse e vv. 34, 36 conlatis carminibus III. 33, IV, 10 probabiliter conicitur, cf. etiam vv. 37 sq. et III. 14, 14. Non nego me in v. 29 quoque non simulandi sed prohibendi notionem desiderare velut verbi gratia 'et remorare virum' cf. v. III. 23, 16 et Plauti Mil. v. 920. Sin Cynthia haec lenae discipula est, saepe lenam convenisse eiusque amica fuisse credenda est, cf. vv. 71 sq. Hanc domum in qua puella lenam et poeta puellam saepe convenit in Subura sitam fuisse e v. V. 7, 15 conligo. Iam vero etiam in carmine I. 16 de Cynthiae domo agitur cf. vv. 5 sqq., 11 sq., 36, 41—48, nec mihi persuaserim, ut credam, hanc domum cuius nobilis ianua (v. 10) magnis olim patefacta erat triumphis, cuius limina inaurati picti currus celebrabant, in Subura sitam fuisse, quamquam versum secundum nec explicare nec emendare possum. Ubi vero de ianua poeta loquitur dominae sibi sive molli sive dura vv. II. 9, 42, III. 16, 6; 20, 23, IV. 15, 10 una eademque intellegenda esse videtur ea quam in carmine I. 16 adloquitur. Fortasse Cynthia duas domos habebat alteram antiquis triumphis insignem prope aedem Vestae in foro sitam, in quam aedem sine stola eam aliquotiens ivisse vv. III. 29, 26 sqq. docent (nam traditum versuum ordinem contra Rossbergium et Magnum teneo, vide Zeitschr. für Gymnasialwesen Berlin 1878, Jahresberichte p. 114), alteram in Subura sitam, lenae locatam, ab ipsa furtivorum amorum causa non raris noctibus habitatam. Poeta ut reliqui viliores amatores saepius in altera domo, rarius in priore admissus est cum ipse in priore potius domo quae praetoribus aliisque aurei velleris hominibus patebat admitti cuperet, ubi facilius per ianuam, etsi ab amaro custode munita erat, introire licebat, ubi per rimam introspici poterat vv. I. 16, 27, III. (25, 17 sq.) 33, 23 sqq., 35,

ubi non canis fuisse videtur vigilax, alioquin hic quoque devoveretur in carmine III. 23. Contra in Suburana domo lena et canis ob vilia munera poetae infestissimae saepe timentem propellebant vv. V. 5, 71 sq. Quare Cynthia sive ob superstitiosos timores sive nescio qua alia re commota lenam domare aut dimittere non ausa cum tamen ne in priorem quidem domum poetam recipere aut vellet aut posset praesente coniuge et simulato itinere in Suburanam domum confugiendum esset per fenestram dolose poetam convenire cogi eoque magis de eo mereri videbatur, cf. v. V. 7, 15. Sed parum certa haec sunt. Hoc tamen his omnibus effici puto Cynthiam fuisse matronam splendidam divitem formosissimam ne artium quidem omnino rudem, mulierem tamen levissimam et hodierni morum magistri sententia foedissima impudicitia perfidia avaritia infamem moribus ut Plautus diceret meretricissimis. Talia autem Romae tum temporis non prorsus nova erant et inaudita. Lesbia iam praecesserat digna hercle novae Quadrantariae sodalis. Praeterea satis probi in hac re testes sunt, ipse Propertius vv. III. 32, 47 sqq. IV. 12, 18 (II. 6, 25 sq. IV. 13, 23 sqq. Horatius vv. c. III. 6, 17 sqq.; 24, 20 sqq. Ovid. Am. vv. I. 8, 43).

Cynthiam Tibure natam esse Hertzbergius e. v. V. 7, 85

> 'Tiburtina iacet hac aurea Cynthia terra'.

coniecit, reliqui editores cum Lachmanno verba transponentes sic scripserunt:

> 'Hic Tiburtina iacet aurea Cynthia terra'

unde efficeretur Tibure eam sepultam esse. Equidem in neutram partem discedo sed vv. 81—86

> 'Ramosis Anio qua pomifer incubat arvis
> et nunquam Herculeo numine pallet ebur,
> hic carmen media dignum me scribe columna,
> sed breve quod currens vector ab urbe legat,
> Tiburtina iacet hac aurea Cynthia terra.
> accessit ripae laus Aniene tuae.'

spurios esse iudico. Primum v. 81 ut traditur ineptus est, sed ne recepta quidem Brouckhousii emendatione qui scribit

> 'pomosis Anio qua spumifer incubat arvis'

defendi potest, verba 'spumifer' et 'incubat' male iunguntur.

Propertius scripsisset 'incumbit.' Non minus ineptus est sequens versus. De certo tumulo agitur in quo Cynthia sepulta iacet. Versu 81 poeta iubetur proxime flumen columnam ponere proxime eadem opera praetervehentes, poterat enim tumulus haud procul a flumine abesse. Iam vero incertam loci definitionem feremus quae sequitur? Non enim in fine Romani Tiburtinique agri sepulta fingitur sed Tibure ut v. 81 docet, ergo similia haec sunt quasi quis Coloniae Agrippinae moriens prope Rhenum sepulcrum sibi parari velit addatque 'atque in Germania quidem.' Doctior quoque hic versus est quam in mortuae Cynthiae ore querulo ferri possit. Iam vero ipse titulus non minus fastuosus est quam fatuus futilisque. Sicut traditur versus 'Tiburtina iacet' etc., non potest ferri, non solum propter non productam posteriorem syllabam vocis ' iacet', hoc levius est, sed sequitur versus

'accessit ripae laus Aniene tuae',

haec non possunt non referri ad iacentem prope Anienem puellam mortuam. Otiosissimum etiam est ipsum cognomen 'Tiburtina', ut concedam quod non concedendum est Tibure natam esse Cynthiam, quae enim haec est laus vel gloria puellam Tibure sepultam in eadem urbe natam quoque esse, praesertim cum Romae aut per plurimum tempus aut diu certe vixerit, cum Romae gloriam sibi comparaverit, cum Romae Propertii amore et carminibus polluerit? Municipem Cynthiam interpolator aliquis Tiburtinus sibi vindicare voluisse videtur. Nam ne Mureti quidem coniectura a Lachmanno probata placet, tum enim verba 'Tiburtina terra' prorsus otiosa sunt. Sequitur 'aurea Cynthia', frigida laus est; 'aurea anus' (Tib. v. I. 6, 58) benevolum gratumque poetae animum spirant, nec in *χρύσεος πολιήτης* (cf. Paleium ad hunc versum) aut 'aureus nauta' aut 'aureus Homerus' offenderem utpote de celeberrimis non infamibus viris dicta quae essent. Sed Cynthia aurea vel eam ob causam vocanda non erat ne Propertius puellae auri cupidinem ipsam cavillantem fecisse iudicaretur. Quotus quisque auream Cynthiam novisset si poeta fecisset quod illa optavit ut faceret vv. 77 sq.

'et quoscunque meo fecisti nomine versus
ure mihi, laudes desine habere meas.'

Deinde pessime hi sex versus conveniunt cum totius carminis natura. Querula voce (v. 95) Cynthia loquitur, flebili sermone suam fidem profitetur immeritamque a poeta se esse desertam queritur. Innocens damnata sibi poetaeque videtur. Tristitia quaedam per totum carmen perfusa est, ea tamen quacum tranquillitas animi innocentis et alma pax camporum Elysiorum coniunctae sunt. Lege pulcherrimos versus 41 sq. 59 sqq. 87 sqq. Initio perorationis suae paululum puella emota est, sed paulatim blandior blandiorque querela emittitur. Pessime his teneris innocentis puellae querelis superbia tituli inseritur. Nihil amplius puella optare debebat quam ut poeta fidem a se servatam esse crederet sibique reconciliaretur (vel ut poeta memoria amoris sui paene reconciliatus ipse hoc eo carmine perficeret). Denique haec considera: Tibure sepulta esse his versibus Cynthia fingitur, verum neglege eos, non dubitabis quin Romae hoc carmen scriptum, quin Romae puella mortua sepultaque sit. In carmine V. 8 quod brevi tempore ante septimum carmen scriptum est lectus Romae est in Esquiliis. Brevine post 'lecti frigida regna' Tibure erant v. 7, 6? Tibur ambos transmigrasse non verbo in quinto libro indicatur cum tamen ex vv. 4, 15 sqq., 29 sqq., 35 sqq. unusquisque coniciat Romae puellam si non sepultam tamen mortuam esse. Si Tibure mortua est tum, iterum dico, versu 82 nihil unquam scriptum est otiosius. Sin Cynthia Romae mortua est non Tibure sepulta est, an haec mulier tam exiguos exequias nacta, ab omnibus deserta usque ad Anienem elata ibique cremata est praesertim cum parum religiose festinasse dicantur ei qui corpus efferebant, ut quam primum negotium suum perficerent vv. 29 sq.? E versu 4 etsi subobscuro, hoc nulla opera elicietur, immo vv. 43 et 79 sq. prope Propertii domicilium sepultam eam esse docent, hoc est prope Romam. Ergo versibus 81—86 nihil auctoritatis inest, quamquam antiquissimo tempore eos componi potuisse propter v. 82 non negaverim. Cynthiam Romanam puellam Romaeque natam fuisse spondet Iuvenalis locus in mulieres Romanas invecturi. Deinde Propertius dicit vv. II. 3, 27 sqq.

'Non non humani partus sunt talia dona,
ista decem menses non peperere bona.
Gloria Romanis una es tu nata puellis,
Romana accumbes prima puella Iovi'.

Mater Romae est (v. III. 15, 20), doctus avus sine dubio Romae vixit. Idem poetae in Romanas mulieres universae testantur invectiones, cf. vv. III. 32, 43 usque ad finem, IV. 13, 23 sqq. IV. 29—34. Idem etiam fortasse v. III. 32, 5 testatur:

'curve te in Herculeum deportant esseda Tibur?'

Si puella Tibure nata erat poeta ipse sibi respondere poterat, otiosum erat rogare. Ergo Cynthia Romae nata Romaeque sepulta est.

Cum ad ipsum iam amoris decursum transeundum sit, fateor me non modo integram planamve sed ne rudissimam quidem enarrationem continuam proferre posse, paucissima enim de librorum et carminum temporibus constant quae suis locis addam. De initio amoris ac tempore primi libri carminis primi Lachmanno adstipulor. Hoc carmen est tempore postremum in primo libro, brevi ante editionem compositum. Annum furoris in versu septimo de anno discidii intellego; cf. v. IV. 16, 9

'peccaram semel et totum sum pulsus in annum'.

Cum Cynthia lapsum poetam dimitteret, hic cogebatur castas odisse puellas et viles sequi mulieres, ita Cynthia versum interpretari debuit, ita ego interpretor. Conferantur praecipue carmina III. 23 et 24. Sed quamquam poeta viles quaerit Cynthiae amore torqueri non desinit. Concedo vilibus quaerendis poetam Cynthiae gratiorem fieri non potuisse. Alia tamen res est si poeta a puella dimissus itaque coactus quippe qui Amoris telis non cessantibus dilaceretur viles quaerit, nec tamen Cynthiam amare desinit, alia est si Cynthiam per aliquod tempus amavit tum vero quia non statim ut cupivit receptus est in amore non sibi constitit sed viles praetulit, tum subridiculum esset confiteri se non desiisse Cynthiam amare, cavendum fuisset ne viles amores suos verbo indicaret. Praeterea Milanionis exemplum pessime in hunc locum quadraret. Milanion enim fideliter Atalanten amavit, labores tulit, poeta labores per tempus aliquod latos mox fugisset, viles quaesi-

visset, non in eodem amore perseverasset, verbis profiteretur quae a factis abhorrerent. Frustra gloriaretur v. III. 20, 34

'ultima talis erit quae mea prima fides';

cur Amorem increparet vv. 17 sq. (I. 1):

'in me tardus Amor non ullas cogitat artes
nec meminit notas ut prius ire vias?'

Immo haec dicit: in me quoque preces valerent nisi tardus Amor esset, nisi nullas artes cogitaret in meo amore. Praeterea prorsus non intellegitur cur Cynthia poetam non receperit diutius se amantem carminibus ipsam celebraturum, nullis ante cupidinibus contactum, perfidiae nondum convictum, cur expectaverit donec ille cum vilibus puellis satis lusisset. Contraria ipse profitetur vv. III. 20, 25 sqq.

'nec mihi muneribus nox ulla est empta beatis,
quicquid eram hoc animi gratia magna tui;
cum te tam multi peterent tu me una petisti,
possum ego naturae non meminisse tuae?'

quibus adiunge quae dicit vv. I. 15, 41 sq.

'quis ego nunc pereo similes moniturus amantes
o nullis tutum credere blanditiis'.

et v. IV. 25, 5: 'nil moveor lacrimis ista sum captus ab arte'. Praeterea poeta dicit vv. I. 12, 13 sq.

'nunc primum longas solus cognoscere noctes
cogor et ipse meis auribus esse gravis'.

Deinde versus 18 primi carminis non potest secerni ab hexametro suo, intellegendum est: nuper quidem Amor mihi candidus adnuit, nunc non meminit easdem vias sibi notas ire; nam qui amatam per annum volens fugit, is ipse sueta deserit, Amor notas vias non iure fugisse iudicatur. Versu 18 poeta idem dicit quod vv. I. 12, 7 sq.

'olim gratus eram, non illo tempore cuiquam
contigit ut simili posset amare fide'.

Deinde dubito num verbis 'dominae nostrae' in versu 21 de puella loqui potuerit olim quaesita postea relicta vilibus posthabita. Tum quid sibi volt v. 28:

'sit modo libertas quae velit ira loqui?'

Sibi ipsi irascendum erat quod non ut Milanion sibi consti-

tisset in amore. Iram quam ille voce emittere non audet, puella parare non poterat, nisi poeta iam antea admissus puellae servivit, tum leve ob peccatum reiectus in omnia neglecti amatoris supplicia irruit nec tamen eo minus quodam modo sub imperio pristinae dominae quam amare non desiit mansit, in timore et amore suo suetum servitium ne abiectum quidem ipse abicere non potuit. Knauthius dicit in diss. sua (Quaest. Pr. Halis 1868) p. 12: 'quo enim iure eum qui perfide Cynthiam destituisset iram iactare potuisse putabimus? Nonne vero potius ei si ad pacem redire volebat ut quidem vehementer se cupere dicit (9—24) venia peccati petenda erat?' Nimirum poeta, quamquam se peccavisse non negavit vv. I. 1, 35 sqq. tamen parvi hoc peccatum aestimavit hanc poenam minime meruisse sibi videbatur (cf. v. III. 20, 34). Poeta efferbuit quod mulier quae ipsa cotidie peccaret eum qui semel neglegentius amicae servire visus esset castae matronae, severae morum magistrae, prae se ferens speciem his suppliciis affecisset. Denique vv. 35 sqq. poeta haec dicit: 'meum malum vitate', hoc est: cavete ne felicem amorem ut ego feci perdatis sive peccato sive superbia sive incuria sive alia nescio qua neglegentia, hoc in medio relinquatur, nolite adsueto unquam amore locum mutare; sin Cynthiae amor ei suetus erat, de mutuo concordi amore praeterito hi versus interpretandi sunt. Quid tandem sibi volt hoc primum carmen? An scripsit ut alios moneat ut in uno amore quamvis infelix sit sibi constent? Tum ipse prae reliquis sibi accusandus erat nec querula voce adiciendum: 'cum tamen adversos cogor habere deos'. Si hoc carmen primum fuit quod poeta scripsit, prorsus non apparet cur hoc carmen ediderit, si vere peccati eum paenitebat: condonarem si submisisset carmen quo tandem immeritus ab amica receptus gaudia sua expressisset, ut fecit (c. III. 14 et 15), puellamque grato animo laudibus extulisset, sed in altero carmine pergit stomachari et queri, in tertio non multum abest quin ipse superbus perfidiam suam iactet. Haecine carmina scripsit et edidit cum novo discidio orto puella iterum reconcilianda fuit? Si denique consideraveris artem qua carmina primi libri inter se digesta sint, carmina 1, 6, 14, 22 Tullo ad-

dicta esse, carmina 5, 10, 13, 20 Gallo, non casu ut videtur Tullo opposito, si consideraveris vere discordiam in fine libri primi exortam fuisse ut carmina II. 2 et 3 testantur, non dubitabis spero in Lachmanni partem discedere. His de Knauthii quoque opinione qui de itinere suscipiendo carmen primum interpretatur actum esse puto; vv. 5, 6 et extremi quattuor eam propellunt et totus liber primus unum annum complecteretur.

Non igitur frustra Cynthiae servitium Lycinnae amori praetulit, brevi postquam illam amare coeperat gaudendi copia ei facta est. Mox tamen intellexit formam puellae praestantiorem esse moribus. Vestitus quaesitas illecebras, sincero amori fatales, aegre tulit, tum paululum ut videtur lapsus iram dominae experiri coepit, Gallum rivalem magnis terroribus fortasse vero maioribus terrere studet, Tullo et Pontico ardentem quidem non tamen prorsus felicem amorem suum profitetur, Cynthiam se invito iter parantem increpat in fide sua candide manentem puellam summis laudibus effert, lapsos esse amore Ponticum Gallumque gaudet paululum eos irridet, Cynthiam Bais morantem monet ne peccet, quod illa aegre tulisse videtur, prorsus enim Amoris favore ex eo tempore destituitur, alii rivales praeferuntur a puella. In solis carminibus 14 et 19 vestigia quaedam pristinae concordiae deprehenduntur. In fine primi libri apertas inimicitias fuisse carmina I. 1 et II. 2 et 3 spondent. Brevius duobus annis ab urbe condita 724 et 725 tempus primum librum complecti non puto. Anno 726 primum carmen brevi ante editionem, anno fere post reliqua carmina, exaratum est, de aliorum carminum temporibus nihil constat, non mihi persuasit Hauptius qui dicit (op. II. p. 103): 'sed decimum illud carmen posterius est quam tertium decimum, hoc enim ad recentem Galli amorem pertinet.' Verum respicit poeta in vv. 13, 14—24 ad ea quae in carmine 10 se vidisse fatetur. Annus 726 est discidii annus, quo Propertius frustra severa studia adire conatur v. II. 3, 7, quo viles quaerit, quo ad finem fere perducto amicam nondum esse reconciliatam queritur carmine primo. Primo brevi post libro edito sive gloria ex eo in utrumque effusa cf. vv. II. 7,18, III. 20, 21 sq. IV. 2, 15 sq. sive rumor futurarum de uxoribus ducendis legum hoc effecerant concordia restituta reperitur cf. cc. II. 2 et 3.

Uno mense post editum primum librum alterum poeta scribere coepit (cf. v. II. 3, 3). Sed ne in altero aut tertio quidem libro amor felicior poetae contigit quam in primo. Aliquotiens puella poetam admisit cf. cc. III. 14 et 15 vv. 20, 23 sq. Amicitiae discidiis levioribus mutantur. Amici sunt in carmine 7, tum discidio intermisso (c. 11) in carminibus 12—15, tum Cynthia praetorem recipit, in carminibus 19 et 20 species quaedam familiaritatis deprehenditur, sed puellae nequitiae poetam quoque ut fide labatur cogunt, tum in carminibus 26—29 concordia restituta est, puella enim morbo implicata iacet, votis non periuriis opus est. Eandem concordiam non quidem prior pars posterior tamen carminis 30 spirat. In carminibus 32 et 33 amor periclitatur, praeteriit tamen hoc periculum ut carmen postremum docet. Peccasse puella non raro videtur, poeta quoque aliquotiens cf. cc. 4, 22, 23, 24. Puellae avaritiam et perfidiam, rivalium felices amores poeta carpit in cc. 5, 6, 8, 9, 16, 17, 18, 21, 24$^{b.}$, 25. De amoris decursu eam ob causam ex his libris nihil certi lucramur, quia ut mox apparebit non omnia carmina horum librorum ordine chronologico tradita sunt. Plurima carmina annis 727—729 scripta esse ex librorum ordine conicio. Carmina alterius libri priora 2, 3, 7, anno 727 deberi in aprico est, quamquam carmen III. 29 anno 724, carmen III. 31 anno 726 discidii tempore, carmen III. 10 eodem tempore quo carmen IV. 4 anno 729 exeunte scripta esse videbuntur. Carmen primum alterius libri summa cum cura et arte elaboratum vereor ne tempore primum non sit iudicandum, amorem enim paululum turbatum vv. 48, 65, 78 produnt. Carmina 2 et 3 brevi post redintegratam amicitiam scripta sunt, carmen 7 anno 727, tum carminis 28 partes tres carmini 9 praemitto, item carmen 20 septem mensibus post editum primum librum scriptum est anno 727. Carmen 10 anno 729 exeunte composuit, iratus neglectusque se alia canturum esse minatur. Carmen 11 anno 728 ineunti attribuo, perfidam puellam frustra saepius revocatam dimittit. Huic discidio eodem iure carmina 12 et 13 submitto quo primo discidio carmina II. 2 et 3. Iterum frustra servitio collum subtrahere se ausum esse, ab Amore se denuo subactum atque ad amicam reductum

esse carmine 12 poeta non obscure fatetur. Carmina 13, 14, 15 recto fortasse ordine secuntur. De carminibus 16—19, 21—28 quo tempore scripta sint non constat. Carmen 32 anno 728 medio vel extremo potuit scribi. Mense sextili hoc carmen scriptum esse Hertzbergius e versu 10 conlegit. Carmen 34 anno aut 728 exeunte aut 729 ineunte scriptum esse vv. 91 sq. quibus Gallus 'modo mortuus' dicitur et verba Donati testantur qui haec dicit (Reiff. Suet. rel. p. 61): 'Aeneidos vixdum coeptae tanta extitit fama ut S. Propertius non dubitaverit sic praedicare:

'cedite Romani scriptores, cedite Grai,
nescio quid maius nascitur Iliade',

Augustus vero, nam forte expeditione Cantabrica aberat.... efflagitaret ut sibi de Aeneide..... vel prima carminis hypographa vel quodlibet colon mitteret cui tamen multo post perfectaque demum materia tres omnino libros recitavit secundum quartum sextum'. Hoc vero carmen extremum ut ex versibus extremis 85—94 iure conicitur tertii libri finis futurus erat, nimirum postquam absolvisset et emendasset quae limanda castiganda circumcidenda relicta erant. Longe plurima igitur alterius tertiique libri carmina annis 727—729 (ineunte) comprehenduntur.

In quarti libri initio tumultus non apparent, quamquam non plane serenum est caelum, cf. vv. 5, 2; 6, 38; c. 8. Carmine 13 nubes congregari incipiunt, dominae avaritiam fastumque pudicum carminibus 13 et 14 perstringit, carmine 15 indutiae factae sunt, quas carmine 16 pax quaedam secuta est, a carmine 17 vero amicitia rapido cursu tabescit, amorem infelicissimum ut discutiat poeta omnibus viribus nititur, denuo ab Amore miserrime torretur in carmine 20, denuo impugnat turpem amorem, denique omnem spem quae remanserat (vv. 23, 12 sqq.) dimisit perfidumque perniciosumque deum fugavit, puellam abdicavit. In hoc libro non solum amori sed etiam amicis celebrandis Maecenati Postumo Paeto Tullo operam dedit. Hic liber annos 729—732 complectitur. Carmina 4 et 5 anno 729 exeunte ante expeditiones in Arabiam et Aethiopiam susceptas scripta esse videntur. De terrae motu in v. 5, 33 commemorato doleo quod nihil comperire potui; de solis atrati in v. 5, 34 adiuncti anno astronomi fortasse aliquando nos certiores facient. Carmen 12 fortasse recte anno 732 adsig-

natur. Carmen 14 videtur scriptum esse non multo post Laconicum gymnasium anno 729 ab Agrippa aedificatum teste Dione qui c. 53, 27 haec dicit: ....*τοῦτο δὲ τὸ πυριατήριον τὸ Λακωνικὸν κατεσκεύασεν. Λακωνικὸν γὰρ τὸ γυμνάσιον ἐπειδήπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι γυμνοῦσθαί τε ἐν τῷ τότε χρόνῳ καὶ λίπα ἀσκεῖν μάλιστα ἐδόκουν ἐπεκάλεσεν.* Anno 730 igitur carmina 14 et 15 de quo supra disserui scripta esse videntur. Carmen 18 anno 731 exeunte compositum est, quo anno Marcellus obiit teste Cassio Dione c. 53, 33. Carmen 21 aliquanto ante Vergilii iter Athenas anno 735 institutum scriptum est, fortasse carmina 21 et 22 anno 732 composita sunt. Anno 734 Cyziceni libertate privati sunt, tum eos increpare poeta non omisisset quod cives Romanos occidissent ac libertate indigni visi essent (cf. Dio c. 54, 7). Finem libri eidem anno 732 attribuo, ita ut totus liber quartus complectatur annum 729 exeuntem, annos 730, 731, anni 732 partem si non maiorem tamen aliquam priorem. Anno 732 exeunte poeta hunc librum edere potuit, ut certe hunc librum ipse edidit, absolutis quae absolvenda et perpolienda erant.

Sed frustra surdum Iovem deseruit (vv. IV. 24, 19 sq.), frustra in Mentis Bonae sacraria se donavit, frustra ipse se lacrimas puellae non morari simulavit (v. IV. 25, 5). Tenacissimum amorem tot perfidiis iniuriis discidiis maiorem ne morte quidem perfidae puellae extinctum esse carmina quinti libri 7 et 8 testantur. Quintum quoque carmen quo lenam omnium causam in amore malorum execrat, primae quoque elegiae pars posterior idem docent. Quin etiam nisi prorsus fallor novum vinculum firmissimum amor amborum suscepit, suspicor Cynthiam a poeta rite uxorem ductam esse brevi ante puellae mortem. Primum quidem iam in carmine IV. 20[b] recte ab antecedentibus decem versibus seiuncto de matrimonio ineundo agi mihi videbatur, nec absurde, si quidem coniunx iam carminis 32 tertii libri tempore mortuus fuisse videtur, rumor vero occisi coniugis poterat carminis IV. 20[b] tempore nusquam amplius apparere et tempus lugendi legitimum transactum esse. Initio enim amoris non recte Hertzbergius hoc carmen ascripsit. Ut taceam de metricis rationibus et quod in quarto libro hoc carmen reperitur, a verbis 'in amore novo' in versu 16 mehercle

religiosissime cavendum erat, ne alius amor antecessisse videretur, tum vv. 21 sqq. tam suspiciosam mentem ostendunt qualem poeta primo amore a Cynthia benigne recepto nec habuit nec si habuisset uno verbo ostendisset, sola gaudia sua grato animo descripsisset. Haec contra Eschenburgium quoque dicta esse velim, qui hoc carmen de prima post discidium nocte poetae data a Cynthia interpretatur lib. misc. p. 96. De matrimonio legitimo hoc carmen interpretor (cf. Dilth. de Call. Cyd. p. 98). Ergo poeta aut ut Cynthiam terreat sibique reconciliet minatur se aliam puellam amaturum eamque matrimonii firmo vinculo sibi iuncturum esse, quod si consilium in hoc carmine scribendo secutus esset cavendum fuisset ne in v. IV. 25, 3

'quinque tibi potui servire fideliter annos'

aperte impudenterque omnium ante oculos mentiri videretur, (aut carmen 20[b] non edendum, aut meras minas fuisse clarius indicandum fuisset) aut Cynthia ne coniugis auctoritate contra rumores careret consensit poetae nubere, tum poeta de primo toro in sua domo futuro, et de novo amore nunquam abituro loqui potuisse mihi quidem videtur et 'domina' in v. 29 interpretabimur 'semper dominam aliquam amet, nunquam fenestra eius illi pateat'. In hoc consilio Cynthia tamen non perstitit; in carmine IV. 23 seiuncti habitant, non longo tempore post poeta perfidam puellam dimisit. Nec tamen eo minus legitimo matrimonio eos postea per aliquod tempus coniunctos vixisse carminibus V. 7 et 8 effici mihi videtur. Primum verba 'lecti frigida regna mei' familiarem amantium consuetudinem ostendunt. Deinde si vv. 21 sq.

'foederis heu taciti cuius fallacia verba
non audituri diripuere noti',

tantum modo sunt periphrasis eorum quae antecedunt, transitumque parant ad ea quae secuntur, 'at' in versu 23 ferri non potest, aut 'nam' aut nullam particulam expectaremus. Recte Luetiohannes (comm. Prop. p. 41) in hoc vocabulo offendit, frustra Voigtius (de quarto Pr. libro p. 86 sqq.) nubem alienorum versuum congregavit. Defendi potest et teneri particula 'at' si vv. 21 sq. novum addunt, nimirum matrimonium brevi

ante iunctum. Tum Lygdamus servaeque me offenderunt. Lygdamus servus est Cynthiae in carmine IV. 6, idem servus Propertii esse videtur (v. V. 8, 37), in domo Propertiana enim convivium est, idem Cynthiae velut dominae iram metuens (v. 8, 68) ad plutei fulcra sinistra latet (vv. 79 sq.), verum Propertius quasi ei quoque in servum imperium iuraque sint iubetur servum vendere, respondet poeta 'legibus utar' summo cum puellae gaudio. Iam vero Lygdamus servus Cynthiam interfecisse vv. 7, 35 sq. arguitur. Si dominam interfecit vv. 73 sqq. rectius puella Propertium implorasset ut curaret ne innocentes servae una cum servo dominae interfectore et ipsae crucibus affigerentur cf. Tac. ann. XIV. 42. Testamenti enim manumissio hic nihil certe valuisset. Lygdamus vero quando in Propertii potestatem transierit nusquam reperitur. Deinde cur non ipsa si servas testamento manumisit ut de Parthenie et Latride interpretes opinantur, cur non ipsa easdem eodem testamento ex parte rerum heredes fecit, ne aut fame perirent aut denuo servitutem subire cogerentur? Cave dixeris eam opibus caruisse, servas habuit et alias quoque res familiares eam antea quidem possedisse non tenues omnia clamant, ergo quod hoc carmine subito pauper facta esse videtur, ut sane videtur, nova mira est res; quo opes abierunt, cur tam flebiles exequias nacta est? Respondendum erit res puellae in alius hominis potestatem fuisse translatas, nimirum coniugis. Praeterea vv. 41—46 poterunt quidem si acerrime verba torquebis de Propertii servis intellegi, probabilis vero per se haec interpretatio non est, multo rectius de Cynthiae servis intellegentur in poetae quoque potestate conlocatis ac nova ab eo domina recepta ab utroque vexatis. Deinde v. 82 sequentis carminis praebet:

'riserat imperio facta superba dato'.

Antea ubi nondum matrimonium ambo inierant, nulla in tali re ridendi aut superbiendi causa fuisset, hic unus poetae timor fuit ne invitus dimitteretur, nedum ipse volens servitio collum subtrahere potuisset aut ausus esset. E versu 34 hoc quidem efficitur eum ante illum diem per aliquod tempus furtivis amoribus operam non dedisse, sed Cynthiae amore velut legitimo et aliquo modo constanti usum esse; quod confirmatur v. 83

quo Phyllis Teiaque externae puellae vocantur. Denique quae Cynthia agit in Propertii domo agit quasi in sua domo sit, puellas Lygdamum verberibus caedit ipsum poetam totamque domum expiat, cur nisi suetum domicilium ei erat? Probo qua idem evincitur Heinsii in postremo versu coniecturam pro 'toto' 'noto' scribi iubentis, atque ut ex eodem versu aliud vitium eliminare coner conicio pro tradito 'respondi' scribendum esse 'despuit' (vel 'expuit') de qua excantandi ratione conferas velim vv. Tib. I. 2 54 96 3 16 Petron. c. 131, Weidnerum ad Iuv. v. VII. 112. Ergo fortasse recte suspicatus sum Cynthiam per postremam vitae partem matrimonio poetae iunctam fuisse.

Ipsae Cynthiae mors et sepultura perobscurae sunt, videtur subito obiise, hoc ex vv. 7, 35 sqq. elicio. Propertius eodem tempore alius puellae captus blanditiis languebat. Quod cum non ignotum esset rumor fortasse non plane vanus circumferebatur a servis Cynthiam occisam esse non invito Propertio, quem rumorem foedae exequiae certe non extinxerunt, quamquam poeta aut ipsam se interfecisse aut uxorem impudicam mulierem fuisse profiteri poterat. Ut speciem propriae culpae averteret poeta de culpa servae inquisivit, iudices enim durius accusatam vexassent, culpa abesse videbatur. Turpi funere Cynthia elata est nec immerita hercle, quae totiens fidem ruperat tum ipsa deserta iacebat; quam lena quinti carminis eandem fere sepulturam nacta est. Combusta et sepulta esse supra videbatur prope Romam. Mox Propertio Cynthiae amor pristinus, revertit, vidit novae dominae meretricis perfidiam infamiamque aliquanto maiorem esse quam Cynthiae fuerat. Dolor fato ereptae ac paenitentia in morte impie desertae puellae eum corripuerunt. Ut suam iniuriam extingueret et Cynthiae dignum monumentum poneret carmen septimum scripsit pulcherrimum. Ipse se poeta accusavit, puellam laudavit. Utrum Lygdamus et Nomas poenas dederint an antea ex urbe aut e vita decesserint, an hoc carmen compluribus annis postquam scriptum esset una cum toto libro publici iuris factum sit diiudicari nequit. Carmen octavum narratiunculam continet qua poeta cotidianam quam cum uxore agebat vitam illustravit, non ut eam increparet sed ut iocose ostenderet Cyn-

thiam non quidem prorsus sinceram, caram tamen amatamque suam uxorem fuisse; mulier peccat vel peccare videtur, coniunx quoque peccat, subito uxor furibunda apparet etc. Omnia haec satis iocose descripta sunt. Filium vel filiam Cynthia poetae non peperit, alioquin hunc quoque mortua superstiti coniugi in carmine 7 commendasset. Mortua est circa annum 734 vel 735. Dicit enim Ovidius vv. Trist. IV. 10, 45 sq.

'saepe suos solitus recitare Propertius ignes,
iure sodalicio qui mihi iunctus erat.'

Quia Ovidius Vergilium et Tibullum ut brevi ante dixit vidit tantum, hos ignes Propertius recitavit tempore quinti libri, non ante annum 735. Hi ignes non videntur esse amor Cynthiae uxoris sed aliarum puellarum quos amore persecutus est Cynthia mortua. Huius enim quamdiu viva fuit atque post mortem quoque per aliquod tempus Propertii amor erat totus quamquam nescio quo modo sub ipsum uxoris vitae finem aliam deperire potuerit, quibus illecebris Doris eum ceperit (v. V. 7. 72) vel Chloris. Certe vocabulum 'saepe' cum his externis amoribus a Propertio uxore viva cultis non convenit. Vinum aut rosae blanditias ne postea quidem a poeta spreta esse carminis V. 6 finis testatur (cf. etiam v. IV. 5, 21, c. IV. 17). Quintum librum carmina diversissimorum temporum continere et ab amicis post mortem poetae editum esse sine ullo iure viri docti ad hunc diem plurimi opinati sunt. Hic liber non minus absolutus et castigatus apparet quam liber primus et quartus. Carminum ordo ut in primo libro artificis curam sapit quam rem Buechelero duce enucleatam esse gaudeo. Sepone primam elegiam, exordium totius libri, et horoscopus falsae rerum futurarum scientiae gloriosus venditor oppositus esse videbitur Corneliae vera sua merita omnibus nota prodenti praeterita. Vertumno respondet Iuppiter Feretrius, utriusque dei nomen a poeta explicatur. Arethusa coniugis de frigido amore queritur, Hercules respondet mulierum duros animos increpans. Quarto carmine et octavo Tarpeia et Cynthia inter se opponuntur, utraque est perfida mulier, utraque tamen in carmine suo lectori non prorsus odiosa, illa tragicam haec comicam quandam personam induta. Restant lena et Cynthia, utraque mortua, utraque

flebili et turpi ratione sepulta est, illa merita haec non merita (ut poetae quidem carminis tempore videbatur) illam mortuam detestatur poeta hanc pulcherrimo carmine laudat celebratque. Mediam totius libri sedem Apollo occupat Palatinus eiusque Romae regni procurator Augustus. Moneo etiam non solum Corneliam horoscopo respondere, sed eandem etiam Cynthiae mortuae, utraque enim e sepulcro extitit fidei suae praeco disertissima, nec lena Cynthiae solum respondet sed etiam horoscopo, uterque poetae inimicus erat, utrumque poeta ulciscitur, illam detestatur, hunc irridet. Nec tempora huius libri in diversas partes discedunt. Qui cum Lachmanno et Hertzbergio diversissimis haec carmina temporibus scripta esse, qui poetam ante Cynthiae amorem cecinisse. sacra diesque aut canere in animo habuisse iudicant valde errant. Quod Propertius profitetur se ab Apolline a severioribus studiis revocatum esse vv. V. 1, 135 sqq. vel somniat se Ennii exemplum secutum annales componere atque a Phoebo et Calliope vetari his rebus diem terere, haec non ipsius sunt, sed Callimachi αἰτίων prooemium imitatus est cf. Schneideri Callim. II. p. 36 et 114 sqq. Haec et quae sunt similia tantidem aestimanda sunt quanti quae Ovidius iocose de se dicit vv. Am. II. 1, 11—22. Nusquam Propertius dicit se severa cecinisse sed se canere voluisse. Levissime Hertzbergius Nobbii argumentum refutavit. Rectissime Nobbius pentametrorum exitus rarissime non disyllabos esse in quinto libro vidit atque ex hac re conlegit quintum librum a Propertio post reliquos omnes scriptum esse. Nihili sunt quae Hertzbergius Paldamum secutus pronuntiavit de differentia quae intercederet inter maestum et flebile dicendi genus et sedatas narrationes. Nullo prorsus testimonio nituntur quae Teuffelius dixit in litterarum Romanarum historia de Propertio § 246 et 2: ‘In seinen letzten Lebensjahren kam Prop. auf einen Plan seiner Jugend zurück, einheimische Gegenstände in der Form der Elegie zu behandeln etwa in der Art von Ovids Fasti’ et 2.... früher Beginn mit Gedichten in der Weise des Callimachus aber mit römischen Stoffen, s. V. 1, 133 f. vgl. 59 ff. et 3... das fünfte (Buch) auch Unfertiges und jugendliche Versuche aus dem Nachlasse des Dichters’. Horum nihil verum est.

Heimreichius sane et Caruttius quintum librum Propertio abiudicaverunt, sed nemini persuaserunt. Metricis rationibus chronologicisque hunc Propertii librum extremum esse Eschenburgius demonstravit lib. misc. p. 83 sqq., adde quae dixi p. 27 sq. Transeo ad singula carmina. De primi carminis parte posteriore nihil certi constat. Veri simile est certum aliquem horoscopum poetae inimicum carpi atque quod in carminum ordine Cornelia quodam modo et lena horoscopo respondent colligere possis hominem non vivum sed mortuum vexari. Carmen tertium fortasse ante signa Crassi a Phraate anno 734 Augusto reddita scriptum est ac cum diutius Lycotes ille domo abesse videatur contra Parthos stipendia merens, nihil obstat, quominus illi ipsi anno 734 ineunti (cf. v. 42) hoc carmen tribuamus. Arethusam et Lycoten Aeliam et Postumum carminis IV. 12 esse Hertzbergius quidem negavit, levioribus tamen argumentis nixus, nomina eum non offendent, qui sub Demophoonte in carmine III. 22 Tuscum latere concedet. Nihil tamen certi pronuntiari potest. Carmen sextum anno 737 vel 738 scriptum esse omnes concedunt. Fortasse recte Barthius coniecit poetam hoc carmen brevi ante vel post ludos quinquennales in memoriam Actiacae victoriae ab Augusto institutos et anno 737 celebratos composuisse, eodem fere tempore quo Augustus ad Sycambros subigendos ex urbe proficisci constituit. Poetae de aeterno Romanorum imperio non dubitanti gloriosum de Sycambris servituris in v. 77 vaticinium condonabimus, praesertim cum coniunctivo utatur. Carmen septimum anno 735 fere brevi post Cynthiae mortem scriptum est. Carmen octavum aliquanto ante scriptum est anno 734 fere, versus 1 hoc spondet et post carmen septimum severiorem adversus Lygdamum animum ostentasset, quam qui in carmine octavo deprehenditur, cf. v. 70. Carmen undecimum anno 738 scriptum est quo anno frater Corneliae Publius Cornelius Scipio consul fuit teste Dione c. 54, 19. Cornelia mortua est antequam frater consul designatus erat cf. vv. 65 sq. anno igitur 737 exeunte et brevi post, anno 738 ineunte poeta hoc carmen scripsisse videtur ut coniugem superstitem L. Aemilium Paullum consolaretur. Haec non prorsus eo evertuntur quod Buechelerus in scholis et post

eum Huebnerus in Commentationibus Mommsenianis p. 111 vv. 65 sq. spurios esse recte iudicaverunt, veri simile enim est eum qui hos versus inseruit quae dicit non ipsum audacter excogitasse sed cum ex ipso poeta conligere non potuerit aliunde comperta habuisse. Exordium libri carmen 1, 1—70 non quidem postremum est omnium carminum, non enim totus liber in rebus Romanis celebrandis versatur cf. vv. 57 et 69, sed eodem fere tempore scriptum est quo carmina 2 et 4, ante carmen I, 71—150 (cf. vv. 65 sq. 125 sq.) Carmen IV. 1 quoque propter versus extremos multo ante carmina 24 et 25 scriptum est. Nimirum cum primo libro gloriam sibi parasset amplissimam audaciorem et confidentiorem animum ostendit, non expectavit donec elegias quot novo libro sufficerent composuisset, sed inter prima carmina exordium novi libri aliquanto post edendi elaboravit. Quintus igitur liber annos 733—738 sibi poscit. Ipso anno 738 vel brevi post quintum librum edidit, tum defessa musa ab elegiis scribendis destitisse videtur, certe nullum carmen habemus quod anno 738 posteriorem sibi poscat.

Ergo Propertius ut ad eum revertar sicut ne ante quidem peccatis semper abstinuit ipso tempore quo Cynthia mortua est alius puellae blanditiis irretitus iacebat Doridos vel Chloridos (cf. vv. V. 7, 39, 40, 72) vilis meretricis, quam in domum quoque suam ut concubinam puto recepit, crucem servis. Mox tamen turpis amoris poetam pertaesum est. Usque ad annum 738 poeta Romae mansit et quamquam ne post Cynthiae quidem mortem puellas sobriis frigidisve oculis vidit, tamen severiores quoque res cecinit Romam et Augustum Maecenatis patroni sine dubio non parvo cum gaudio. Fortasse levem musam prorsus dimittens postea quae in puellarum praeter Cynthiam laudem scripserat ipse ignibus dedit.

Quamquam carmen anno 738 posterius non habemus, ante annum 740 poeta non mortuus est. Ut primum et quartum librum ita quintum quoque poeta ipse absolvisse perpolivisse edidisse supra videbatur. Deinde me iudice Propertius non mortuus est antequam Ovidius Amores suos ea editione quam nunc habemus edendos absolvit. Nam qui Tibullo cuius amicus propter temporum iniquitatem esse non potuit carmine

egregio III, 9 monumentum posuit insigne, certe ne Propertii quidem defuncti, qui iure sodalicio ei iunctus erat, oblitus esset, sed ne nomen quidem Propertii in ullo Amorum libro apparet cum tamen in carmine I, 15 si mortuus fuisset praeteriri non potuisset, qui in vv. 25—32 vocantur mortui erant; sed in Propertium cecidit quod dixit v. Trist. II. 467 sqq. . . . 'praestantia candor

nomina vivorum dissimulare iubet.'

In Arte tamen Propertius commemoratur ut mortuus v. III. 333 (cf. v. 339). Ergo Propertius mortuus est inter Ovidii Amores absolutos editosve et Artem amatoriam scribi coeptam, hoc est non diu post annum 740 superstes fuit, quia post annum 738 nihil edidisse videtur. Quod Teuffelius pronuntiat de Ovidio in hist. litt. Rom. § 247.7: Unter seinen Vorgängern war ihm der liebste Tibull (vgl. Am. III. 9.) von welchem er häufig Stoffe, Gedanken, Bilder, Wendungen und Worte entlehnte. Hoc vereor ut demonstrari possit. Propertio quantum Ovidius debeat decimus fere quisque versus docet. Zingerleius dimidiam fere partem eorum versuum in quibus vestigia imitationis deprehenduntur certissima conlegit. Ut unum hoc loco addam certum est 'delapis' scribendum esse in v. IV. 13, 58 cf. Ovid. v. ep. ex Ponto III. 1, 52.

Potuit Propertius post quintum librum editum musam dimittere, Roma decedere Asisiumque in patriam suam reverti ibique ut Hertzbergius coniecit p. 46 suos Lares ponere uxoremque denuo ducere filiumque tollere avum vel proavum Passenni Paulli Plinii amici Asisinatis. Quibus si quamvis incertissima sint adsentiris Asisii mortuum sepultumque poetam esse inter annos 740—745 fere dices. Iuvenili aetate mortuus est ut Catullus Tibullusque, solus Ovidius ex his poetis elegiacis Veneris servitio turpi amore non fractus (Prop. v. IV. 21, 33) decem lustra superavit. —

Restat ut de librorum ordine quae mihi videor repperisse proponam. Quattuor carminum libri traditi sunt. Lachmannus primus alterum librum in duos libros diremit; a carmine 10 novum librum incipere iussit, itaque e quattuor qui ante fuerunt quinque carminum Propertii libros effecit in editione anno 1816 Lipsiae prolata. Omnes fere editores Lachmanno adstipulati

sunt. Servaverunt pristinum librorum ordinem Paldamus Hertzbergius Baehrensius; oblocuti sunt praeterea Nobbius in libro quem inscripsit 'Observationum in Propertii carmina specimen' anno post Lachmanni editionem Lipsiae emisso, Voigtius in dissertatione quae Helsingforsiae anno 1872 prodiit, Postgatius in libro quem vocavit 'Select elegies of Propertius' (London 1881). Lachmannus suam de altero libro dirimendo sententiam hisce rationibus et argumentis defendit p. 20 et sqq. in praefatione. Dicit primum carmina Propertii nostro tempore non integra sed sui parte truncata legi. Hoc probat testimonio Fulgentii qui sub vocabulo 'dividia' hunc versum habet:

'dividias mentis conficit omnis amor.'

quem versum libri nostri Propertii nusquam agnoscunt. Idem auctor e Propertio ut dicit affert sub voce catillare versum:

'catillata geris vadimonia publicum prostibulum.'

Praeterea Servius habet ad Verg. Ecl. V. 21 Propertii ut dicit verba 'testes sunt sidera nobis'; idem grammaticus ad v. Georg. I. 19 'uncique puer monstrator aratri' adnotat: 'alii Triptolemum alii Osirim volunt quod magis verum est ut dicit Propertius vel Tibullus.' Non omnia a Propertio relicta superesse etiam Ovidii verbis probari Lachmannus putat qui vv. Trist. II. 465 sq. dicat:

'invenies eadem blandi praecepta Properti,
districtus minima nec tamen ille nota est.'

Alter igitur e quinque libris Lachmanno non totus integerve superesse videtur. Alterum argumentum ille e vv. III. 13, 25 sq. petit:

'sat mea sat magna est si tres sint pompa libelli
quos ego Persephonae maxima dona feram.'

Hos versus necessario in tertio libro fuisse iudicat. Tertium argumentum hoc est: 'Versus quibus incipit carmen decimum alibi quam in capite libri Augusto dedicati poni non potuerunt.' Primum tertiumque argumentum feliciter impugnaverunt Nobbius Hertzbergius Voigtius alii. Nam de fide Fulgentii una vox hodie est post Lerschii librum Bonnae anno 1845 prolatum, nihili sunt istius hominis testimonia. Servius bis aperte erravit, quod ne Lachmannum quidem plane fugit. De Ovidii testimonio iis quae Voigtius l. c. p. 4 attulit adde quae ipse p. 50 sq. dixi; cf. vv. Prop. IV. 3, 49 sq.

'ut per te clausas sciat excantare puellas,
qui volet austeros arte ferire viros.'

Ergo quamquam non omnia quae Propertius scripsit habemus, tamen eorum quae Romae edidit, plura periisse demonstrari non potest. Tertium Lachmanni argumentum prorsus nihili est, non celebrasse Augustum sed ludibrio habuisse poeta visus esset, si libro penitus in amoribus demerso carmen praemisisset quo Augustum se iam celebraturum esse pollicetur. Ac quale hoc carmen est! Si simile esset eis quibus Maecenatem celebrat vel quo poeta Augustum celebrat c. V. 6 condonarem fortasse, sed hocine carmine Augustum celebrare potuit quod initio caret, in quo unusquisque fere versus docet quam firmis catenis ab Amore teneatur, quam aegre quam invitus a puella sua (v. 8) scribenda abscedat? Quattuor versibus Augustum celebrat; vv. 17 sq. in grandi carmine ubi diutius Augustum laudasset non reprehenderem, in hoc carmine versibus 17 sq. Augustum valere iubet non vero Amorem ut Lachmannus l. c. p. 27 voluit adstipulante Eschenburgio lib. misc. p. 94. Restat alterum argumentum e versu III. 13, 25 petitum quo recte Lachmannus suam sententiam defendisse mihi quidem videtur. Gaudeo quod Magnus quoque genuinam illius versus interpretationem cum Lachmanno mordicus tenet (Philolog. Wochenschrift 1882, 36 p. 1124 sq.). De tribus libellis Voigtius egit l. c. p. 9 sqq. Tribus libellis hic cum Nobbio (l. c. p. 43 sq. cf. Hertzb. qu. Pr. p. 214 sq.) pauca carmina intellegit. Libellus ut Voigtius quidem affirmat, apud Propertium nusquam idem est ac liber ergo ex Propertiana consuetudine tres libelli non facile possunt esse aliud ac tria carmina. Sed primum plane non intellego cur non in v. III. 25, 3

'ista meis fiet notissima forma libellis'

libelli idem significare possint quod libri. Deinde nonne miraris vv. IV. 2, 15 sq.

'fortunata meo si qua est celebrata libello,
carmina erunt formae tot monumenta tuae'.

si libellus idem est quod carmen? Quia carmina secunter in posteriore versu in priore libellus nihil aliud potest esse quam

liber, quam certus numerus carminum uno volumine coniunctorum. In versu I. 9, 13

'I quaeso et tristes istos compone libellos',

cur de poematis epicis, cur non de una Thebaide per complures fasciculos distributa cogitandum sit nescio. Nec quisquam intelleget cur libelli in Ovidii versu Trist. IV. 1, 1

'Si qua meis fuerint ut erunt vitiosa libellis,
excusata suo tempore lector habe'.

non possint esse idem quod libri, praesertim in initio novi libri; conferas velim vv. Trist. I. 1, 1:

'Parve nec invideo sine me liber ibis in urbem'.
II. 1 'Quid mihi vobiscum est infelix cura libelli'?
III. 1, 1 'Missus in hanc venio timide liber exulis urbem'.
V. 1, 1 'Hunc quoque de Getico nostri studiose libellum
litore praemissis quattuor adde meis'.

Quis dubitabit quin in his versibus libellus et liber plane idem valeant et inter se respondeant et promiscue adhibeantur? Reliqui vero quos Voigtius commemorat loci ex epistulis desumpti sunt. Iam vero si epistulam amico mitto sive unum sive complura folia continentem, libellus pro carmine adhiberi potest dummodo in epistula non plus unum carmen scriptum sit, carmina vero uno eodemque libro edita totidem libellos dici potuisse Voigtio demonstrandum erat. Unum folium una scheda potest libellus dici non tamen duo folia coniuncta duos libellos efficiunt. Verum non est in Propertii carminibus libellum nusquam esse idem quod librum nec in Catulli aut Ovidii desunt loci ubi libellus nihil aliud esse possit quam liber. Sed mehercle nemo puto qui carmen III. 13 legit, qui nescit quo usu v. 25 inde a Lachmanno habitus sit non intelleget tres elegiarum libros. Hoc enim carmine poeta testamentum suum quodam modo scripsit atque cardines huius testamenti sunt vv. 25 sq. et 35 sq. Hoc dicit poeta: 'ab exequiis omnis nobilitatis divitiarumque splendor absit, alii his rebus gaudeant, ego maiorem pompam praefero maiora dona Proserpinae offero, tres carminum libros in Amoris servitio, in laudem Amoris scriptos, vitae laborem, ingenuae artis fructum. Haec sit pompa in funere, post funus tamen titulus lapidi incisus idem quod in

funere libri unius me quondam servum Amoris fuisse testetur'. Num ille unicam pompam qua unusquisque cernere posset, quantus et qualis vir fuisset, quantopere unius Amoris servus fuisset, hunc solum semper indefessa arte celebrasset, num ille maxima dona Proserpinae offerenda quibus prae ceteris omnibus praecelleret, tres quaslibet chartas, tria vel pauca quaelibet carmina e schedis suis eripienda esse voluit? Cur si carmina intellegi voluit non dixit velut: ...'tria si sint carmina pompa', an papyrum vel chartas ea quae elegias continerent voluit pompam esse non ipsas elegias ipsos versus? Num pompam quam poeta cupivit carmina effecissent in quibus de rebus ab amore prorsus alienis agebatur, aut de amore infelicissimo vel de aliorum amore? Certe non multa carmina reperies quorum tria vel ut Voigtio placet pauca spectatores et Proserpinam doceant quantus hic in amore poeta fuerit, hoc ut cognoscas omnia quae Propertius scripsit inspicienda sunt. Tribus carminibus non plus apparuisset quam poetam efferri mortuum. Sicut imperatorem gloriae insignia, tabulae victarum urbium, propriae virtutis praeclara signa, non sola imaginum longa series in funere consequebantur, ita omnia carmina quicquid scripsit laude dignum poetam qui sola gloria a se ipso parta gaudet sequi decet, non tres quoslibet libellos e triviis vel e tabernis conlectos. Conferri potest Horatii carmen III. 30: 'Exegi monumentum aere perennius' etc. Tres libelli sunt Propertii pompa et monumentum aere perennius, num vero tria carmina qualiacunque et quantulacunque sunt, Romano Callimacho sufficiunt? Ergo me iudice recte tres elegiarum libros intellegimus nec scripsisset 'tres libelli' nisi iam tertium librum scribere coepisset, non recte Paldamus in editionis praefatione p. 24 in altero libro scribendo occupatum poetam haec scribere potuisse opinatur, poterat tamen in tertio libro scribendo occupatus esse altero libro nondum absoluto aut edito. Confirmari videtur Lachmanni argumentum alia re. Aut prorsus fallor aut carmine 11 finis alterius libri servatus est. Carminibus 5 et 6 poeta incipit puellae irasci, ira crescit in carminibus 8 et 9, tandem cum videat frustra omnia temptari, Cynthiam non moveri, dimittit perfidam puellam. In carminibus 12—15 amor ardentissimus felicissimus revertisse iudicandus

est. Carmen undecimum simillimum est extremis quarti libri carminibus, duodecimum vero simile carminibus II. 2 et 3 ita ut putem carmine 11 alterum librum finire carmine 12 novum librum incipere poetam voluisse. Ergo alterius libri divisioni alio tamen loco quam Lachmannus voluit instituendae complura favent. Tribus tamen argumentis feliciter impugnatur. Primum libri manuscripti hanc divisionem nunquam agnoverunt, quamquam ne primus quidem liber in codicibus ab altero secernitur (in libro Groningano a secunda manu). Deinde Nonius p. 169 sub voce secundare v. IV. 21, 14:

'iam liquidum nautis aura secundat iter',

tertio libro attribuit, quamquam Nonio ut multas hanc quoque neglegentiam condonaremus. Non tamen probo argutias quas de duabus editionibus Propertii protulit Birtius (d. antike Buchwesen p. 423 et in novissimo Musei Rhenani volumine p. 198—221). Denique repugnat v. III. 24, 1:

'tu loqueris cum sis iam noto fabula libro',

hic liber est liber primus, ergo alter liber nondum editus erat, quod Lachmannus concedit dicens alterum tertiumque librum una editos esse. Unumquodque argumentum per se solum inexuperabile impedimentum non est, tria vero argumenta coniuncta conspirantia non temere reiecerim. Iterum atque iterum hanc de librorum ordine quaestionem instituenti retractanti hac sola ratione omnia quae de altero tertioque libro constant explicari et conciliari inter se mihi posse videntur ut dicamus, poetam hos libros nunquam edidisse nec edendos absolvisse, poetam edidisse primum quartum quintum librum, reliqua ab amicis post mortem poetae in schedis eius reperta atque sicut erant reperta nec minuta nec aucta edita esse, plurima carmina non absoluta sed qualia poeta reliquerat non elaborata carminum rudimenta lineamenta fragmenta. Poeta in animo habuit carmine 11 alterum librum cuius posteriora carmina inde a sexto omnia augenda expolienda absolvenda erant finire, carmine 12 novum librum incipere cuius paucissima carmina absolvit quem totum ipse nec absolvit nec edidit, sed amici quae edita non erant uno libro ediderunt. Consideremus iterum vv. IV. 2, 15 sq.

'fortunata meo si qua est celebrata libello
carmina erunt formae tot monumenta tuae'.

Dixi in priore versu libellum nihil aliud significare posse quam librum, elegiam intellegi sequens versus vetat, volumen carminum complures libros complectens vv. III. 13, 25 sq. vetant. Quid igitur obstat quominus hos versus de solo carminum primo libro interpretemur, quominus statuamus alterum tertiumque librum non solum in versu III. 24, 1 sed in his quoque versibus in initio quarti libri nondum editos deprehendi? Certum hoc est, quartum librum scribere coepit nullo praeter primum librum edito. Primus liber est libellus ille in v. IV. 2, 15 commemoratus, notus ille monobiblos, quo

'Cynthia facundi carmen iuvenile Properti
accepit famam nec minus ipsa dedit'.

(Mart. XIV. 189 cf. Pr. II. 7, 17 sq.); qui liber etiam postea cum omnia iam Propertii carmina quot nos habemus uno volumine coniuncta apud bibliopolas prostabant singillatim veniise recte a Muellero creditur (praef. p. 12); prae ceteris enim fortasse hic liber 'mollis in ora venit' (Prop. II. 1, 2). — Deinde quo modo potuit fieri ut tantum alterius tertiique libri carmina tam dilacerata ad nos pervenirent, cur nulla vis perniciosa primum quartum quintum librum attigit, cur hi libri cum illis comparati pulcherrime traditi sunt, cur media pars sola temporum iniquitatem non sustinuit? Quia nunquam melior fuit. Cur nusquam ipsa disticha dissecta ex parte corrosa reperiuntur, cur nusquam pentameter hexametro vel hic illi deest? Cur disticha cur versus cur enuntiata nusquam non integra reperiuntur? Quantula vero carminum fragmenta ad nos pervenerint nefas est dicere. Duo hi libri grammaticis horreum fuerunt ubi durae asperae inelegantis versuum enuntiatorum verborum iuncturae exempla uberrima unicuique quandocunque liberet depromenda iacebant. Quae viri docti Voigtius praecipue (l. c. p. 5 sqq.) de subitaneis cogitationum consiliorum affectuum vicissitudinibus fabulati sunt, vellem ex reliquis libris comprobassent, qualemcunque de plebe hominem non poetam illa decent. Paucissima integra carmina repperi. Ut ea proferam quae mihi adnotavi, vv. 3, 45—54 a carmine

4 non minus quam a carmine 3 alieni seorsum ponendi sunt. Sexti carminis frustula quam male cohaereant nemo non videt. In carmine octavo vv. 6—11 rudem versificationem sapiunt, tum secernendi sunt vv. 13 sq., 15 sq., 17—24, 25—28, 29—40, haec fragmenta sunt. Non minus lacerum est sequens carmen quamquam nihil periit. Rectius Hauptius quam Vahlenius hoc carmen edidit. Carmen 10 iusto initio caret, quamquam particula 'sed' Lachmannus novum librum incipere iussit, iustum tamen finem hoc carmen habet vv. 19 sq., reliqui versus secernendi sunt. Carmina 11 et 22^{b} ut alia plurima carmina poeta ante editionem auxisset. Carmina 13 et 18 alii recte diremerunt. Nec minus recte in carminibus 24 et 26 et 28 complures partes sui iuris factae sunt. Sed carmen 25 quoque in duas tresve partes discedit, inde a versu 21 nova pars incipit cum priore parte consuta potius quam contexta, tum vv. 39 usque ad finem nullo modo cum antecedentibus cohaerent. De carmine 29 postea loquar, carmen 30 vero cento est, vv. 1—12, 13—18, 19—22 secernendi sunt, recte de hoc carmine Heimreichius diss. p. 18 et Eschenburgius diss. p. 37 iudicaverunt. Carmen 33 recte Hertzbergius in duas partes divisit, vv. 21 sq. legitimum finem efficiunt (cf. vv. III. 28, 61 sq. IV. 10, 31 sq.), quae secuntur poeta ante ianuam puellae a domina admitti cupiens canit. Postremum quoque carmen ut supra dixi ante editionem absolvendum atque expoliendum erat. Nusquam librarii tantum peccaverunt in carminum ordine quantum in altero libro tertioque. Iam si omnia quae non conveniunt secum carmina dirimimus, integra nova carmina hac opera non efficiuntur, fragmenta frustula efficiuntur, immo aliquotiens sola enuntiata singulis distichis expressa. Eius modi enuntiatis distichisque poeta carmina sua pangere coepisse credendus est plurima, paulatim ea auxit mutavit coniunxit, quaedam intacta reliquit, alia contraxit compressit vel eiecit vel extinxit. Tum hos libros non editos esse a Propertio carmen 29 docet. 'hesterna' traditum est in primo versu quod tenendum est, et a versu 23 novum carmen incipit id quod Eschenburgium non fugit (in diss. p. 36), quamquam, fateor, in versu octavo non 'arripite' sed 'diripite' expectaverim, cf. v. 21. Nemo tamen adhuc vidisse videtur idem carmen bis

esse servatum. In tota re enim carmina I. 3 et III. 29 consentiunt et maturo tempore hoc carmen scriptum esse pentametrorum exitus docent. Ergo poeta primum duas carminis III. 29 partes composuit, deinde unum pulcherrimum carmen 1, 3 his partibus effecit, priorem partem duobus versibus (I. 3, 9 sq.) compressit, posteriorem auxit. Num poeta primum absolutum omni arte carmen edidisse postea vero eiusdem carminis prima lineamenta quoque in publicam lucem emisisse iudicandus est? Simili ratione poeta fortasse etiam carminis 33 duas partes artificiose contexuisset antequam edidisset. Iam contemplemur carmen II. 9. Hoc carmen triplicem conclusionem habet vv. 37—40, 41—48, 49—52. Haec fragmenta eodem tempore quo prior pars carminis noni vv. 1—37 scripta esse veri simile est vel certum. Iam vero has tres conclusiones eodem carmine coniungi non potuerunt, aperte enim inter se pugnant, unaquaeque tamen conclusio si sola recipitur ferri potest. Videmus officinam artificis, carmen scribit omissa conclusione, tum conclusionem scribit, alteram scribit tertiam scribit sive unam postea electurus sive omnes conciliaturus conflaturus. Idem deprehenditur in carmine 13^{b}. Hoc carmen legitimam conclusionem habet vv. 39 sq., alteram conclusionem efficiunt vv. 41 sq., miro enim modo Cynthia cana iubetur ad bustum venire, si poeta additurus erat: caveat ne unquam poetam adspernetur sepultum. Praeterea aptissime vv. 43—58 v. 38 secuntur. Quae poeta rudi stilo paucissimis versibus scripserat uberius exposuit, novam pulchram edendo carmini conclusionem elaboravit. Idem apparet in carmine 26. Pessime enim vv. 17 sq. et 19 sq. inter se secuntur. Simulac delphinum vidit gaudendum non metuendum erat, falsissime tamen vv. 17 sq. a quibusdam abiciuntur. Superstitiosa enim timida mulier (cf. vv. IV. 8, 15; III. 29, 27) intolerabili timore excruciata non leni poetam ira persecuta esset, ergo eodem consilio quo carmini III. 24 versus 51 sq. submisit, in carmine III. 26 vv. 17 sq. scripsit. Reliquis versibus absolutis hos versus ominis avertendi causa infaustissimi inseruit, puellaeque carmen misit transcriptum vel recitavit omissis fortasse duobus versibus extremis. Finem carminis qualem nos habemus in lucem non

emisisset. In carmine II. 8 vv. 17—24 et 25—28 similia frustula esse videntur, quorum alterutrum non offendit, iuncta vero in eodem carmine dubito num ferri possint. Praeterea estne credibile poetam carmina edidisse vel editurum fuisse qualia sunt II. 3, 45—54, III. 22, 23, 24, apertae perfidiae ipsius testimonia, cuius in v. IV. 25, 3 scribendo impudenter oblitus esse videretur, numquid simile in reliquis libris deprehenditur? Nec carmen II. 7 quo Augustum irridet unquam, opinor, edidisset, dubito num carmen III. 10 editurus fuerit, fortasse non edidisset ne Maecenatem quidem laudasse Augustum tamen lusisse potius quam laudasse videretur; cur enim hoc carmen libro quarto, cum eodem tempore scriptum sit, non inseruit? Quid denique de ordine quo carmina II. 7, III. 10, 29, 31 inter se secuntur dicemus? Cur, cum de carminibus III. 10 et 29 supra egerim, carmen II. 7 alteri libro inseruit, carmen III. 31 vero, ante carmen II. 7 scriptum, tertio? Fortasse etiam metricae quaedam discrepantiae mihi favent quas Birtius ex altero tertioque libro conlegit (ad hist. hex. lat. symb. p. 28—34). Propertium in iis quibus alter tertiusque liber in re metrica a reliquis discrepent Vergilii artem secutum esse Birtius opinatus est. Cur tamen ille a Vergilio in quarto quintoque libro subito defecit suamque primi libri in re metrica artem recepit? Cur Propertius non in primo libro Vergilii Georgica quae tum iam edita erant imitanda sibi proposuit? Cur Propertius non elegantiorem sed ut ipse Birtius concedit sua ipsius minus elegantem Vergilii artem secutus est? Vereor ut recte Birtius iudicaverit. Si Propertius nec alterius nec tertii libri carmina ipse edidit nec edenda elaboravit perpolivit absolvit, non mirabimur in re metrica quoque rudiorem quam in reliquis libris artem deprehendi. Nefas est dicere quantum in altero tertioque libro Propertii inde a Scaligero usque ad hanc Baehrensii et Birtii aetatem viri docti peccaverint transpositionibus resectionibus emendationibus. Puto haec carmina post poetae mortem ab amicis vel posteris conlecta et edita esse uno libro, quem librum quia plurima carmina ante quartum librum, ante finem certe quarti libri plurima vel omnia scripta esse videbantur, primo libro submiserunt. Mirum est paucissima in his libris reperiri a Cynthiae amore aliena. Aut amici quaedam non ediderunt,

aut poeta multa quae scripserat ignibus dedisse iudicandus est. Cur illa carmina post Propertii mortem uno libro edita omnibus ante Lachmannum temporibus uno libro coniuncta in duos libros dirimamus plane non est causa, praesertim cum nesciamus quid priori quid posteriori libro poeta inserturus fuerit. Carmen 13[b] quidem loco non moverim; quod si cui hoc carmen eodem tempore quo carmen III. 10 et prior quarti libri pars scriptum esse videtur non concedo, edidisset enim poeta carmen pulcherrimum paene absolutum in quarto libro, praeterea pentametrorum exitus repugnant. Fortasse tamen in ipsis Propertii schedis alterius tertiique libri carmina certo et immutato ordine inter se non sequebantur. Complura carmina Propertius non edidisset velut c. II. 7, III. 10, 22, 23, 24, 29. Alteri libro fortasse inseruisset carmina III. 31 et 20 (septem mensibus post editum primum librum scriptum) 28 (cf. vv. II. 9, 25 sqq.). Vides crescere tenuem alterum librum, quamquam Knauthius de carminibus III. 16—24[a] alteri libro inter carmina 7 et 8 inserendis (quaest. Prop. p. 22) nemini persuadebit. Dixi poetam quaedam non editurum fuisse, sin reliqua auxisset et elaborasset, duos libros non inferiores reliquis effecisset multo ampliores certe, quam qui uno libro comprehendi possent. Ergo quicunque invitis libris manuscriptis integra carmina in altero tertiove libro restituere sibi posse videbitur, iterum atque iterum quae disputaturus est examinet, antequam in lucem publicam emittat. Cur nos, quae poeta non coniuncta non cohaerentia reliquerit, illius ingrato munere fungentes consociemus? Discimus quo modo carmina sua exaraverit, quo studio, qua industria, arte lapides quaesiverit circumciderit coaptaverit coniunxerit, deteriora novis mutaverit, totas partes carminum aliquotiens succiderit, priusquam carmina edere posse sibi videretur. Carmen II. 1 sine dubio hac ratione crevit paulatim, fortasse etiam carmen III. 34, quamquam absolutum non est, minus certe idem de aliis quibusdam carminibus statuetur velut de carminibus III. 14 et 15. Haec carmina poterant effluente gaudio facili ingenio quodam modo sua sponte e stilo poetae proruere. Plurima tamen carmina quantopere a reliquorum librorum carminibus acerrimo studio elaboratis discrepent, nemo non videt.

VITA.

Natus sum Antonius Marx a. d. IV. Cal. Nov. anni 1854 Antunnaci qua in urbe parentes meos adhuc inter vivos esse laetor. Fidem profiteor catholicam. Litterarum rudimentis imbutus annis 1866—1872 progymnasii Antunnacensis, duobus qui sequebantur annis gymnasii Treverensis disciplina usus sum. Maturitatis testimonio instructus auctumno anni 1874 universitatem Bonnensem adii, ubi studiis primo theologicis et philologicis mox totus philologicis operam dedi usque ad annum 1880 quo anno Non. Febr. examen pro facultate docendi in eadem urbe superavi. Docuerunt me viri illustrissimi Bergk, Bischoff, Delius, Floss, Heimsoeth, Kaulen, R. Kekulé, Klein, J. B. Meyer, Neuhaeuser et prae ceteris Buecheler, Usener, Foerster. Buecheleri et Useneri insigni erga me benevolentia factum est ut regii seminarii philologici per quater senos menses essem sodalis ordinarius et Foersteri benignitate ut seminarii philol. neolat. per bis senos menses sodalis essem ordinarius. Omnium horum virorum memoriam grato pioque semper animo colam. Postquam per annum stipendia feci, inde a vere anni 1881 apud complura gymnasia Rhenana munere praeceptoris extraordinarii functus sum, donec sub finem anni 1883 viri quorum curae gymnasium Montaborinum est commissum mihi perpetuam sedem in sua urbe liberaliter praebuerunt. A. d. IV. Cal. Iun. huius anni novo examine apud amplissimum philosophorum ordinem Lipsiensium superato ut summi in philosophia honores in me conferrentur rite impetravi.

733

71 63 A C 55 2

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

Lp 45.269
De Propertii vita et librorum ordin
Widener Library 005999169
3 2044 085 225 753